

Διάλογος

ISSN: 2529-170X

ΤΕΥΧΟΣ

115

ΑΘΗΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2024

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΙ ΤΗΣ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

«Διορθόδοξος Σύνδεσμος Πρωτοβουλιών Γονέων»
υπό την αιγίδα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου
Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Γερωνύμου

Ίδρυτής: π. Αντώνιος Αλεβιζόπουλος (†)

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Πρωτ. Κυριακός Τσουρός, Επίσκοπος Μπουκόμπα κ. Χρυσόστομος,
Αρχιμ. Μελέτιος Στάθης, Οίκον. Ανδρέας Γκατζέλης, Κωνσταντίνος
Παπαχριστοδούλου

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Πρωτ. Κυριακός Τσουρός, Ιασίου 1, Αθήνα

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Οικονόμος Ανδρέας Γκατζέλης

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Μητροπολίτης Βράτσας κ. Γρηγόριος, Βουλγαρία – Επίσκοπος Καρ-
πασίας κ. Χριστόφορος, Κύπρος – Επίσκοπος Σιεματίτσε κ. Βαρσα-
νούφιος, Πολωνία – Ηγούμενος Θεοφάνης Λουκιάνωφ, Ρωσία – Κα-
θηγητής Cipriani Streza, Ρουμανία – Επίσκοπος Μπουκόμπα κ. Χρυ-
σόστομος – Γεωργία Μπουρδάκου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ:

Πρωτ. Κυριακός Τσουρός – Οίκον. Ανδρέας Γκατζέλης –
Κων/νος Παπαχριστοδούλου

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ:

«Πανελλήνια Ένωση Γονέων για την Προστασία του Έλληνορθόδοξου
Πολιτισμού, της Οικογενείας και του Ατόμου» (ΠΕΓ). Ταχ. Διεύθυν-
ση: Τ.Θ. 60120, 153 43 Αγία Παρασκευή Αττικής, Τηλ.: 210 6396665
Fax: 210 6082219, <http://www.ppu.gr> e-mail: pegppu@gmail.com.

DIALOGOS

OWNER:

Inter-Orthodox Union of Parents' Initiatives, under the auspices
of His Beatitude, Ieronimos, Archbishop of Athens and all Greece

FOUNDER:

Father Antonios Alevizopoulos (†)

DIRECTOR:

Rev. Kyriakos Tsouros, P.O. Box 60120 -
153 43 Aghia Paraskevi, Athens

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ κυκλοφορεί και αποστέλλεται ΔΩΡΕΑΝ. Σκο-
πός μας είναι η ενημέρωση του Όρθοδόξου Πληρώματος στα
θέματα της σύγχρονης πλάνης και η προσφορά βοήθειας,
στό μέτρο του δυνατού, στα θύματα των νεοφανών αιρέσεων
και στις οικογένειές τους. Για να μπορέσουμε να συνεχίσουμε
την εργασία μας, είναι απολύτως αναγκαία η ήθικη και υλική
συμβολή σας. Προαιρετικές εισφορές για τη συνέχιση της έρ-
γασίας μας γίνονται με ευγνωμοσύνη δεκτές με ταχυδρομική
έπιταγή στη διεύθυνση της ΠΕΓ ή με τραπεζική έπιταγή στην

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,
ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ: 180/296004-44,
IBAN: GR57 0110 1800 0000 1802 9600 444.

Εκτύπωση - κατασκευή

Αφοί Χ.Ε. ΔΟΥΚΑ & Σία Ο.Ε.
Λοϊράνης 11, Αχαρνάι, τηλ. 210 2382910

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Η Γιόγκα κατά τους διδασκάλους της», Β' μέρος, του Πρωτοπρ. Κυριακού Τσουρού	1
«Τό Πάσχα, τά έμβλήματα και τά τεχνάσματα της έταιρείας "Σκοπιά"», του Πρωτοπρ. Βασιλείου Α. Γεωργόπουλου	4
«Οί ψευδείς έμπειρίες των Πεντηκοστιανών», του † Αρχιμανδρίτου Γεωργίου Καψάνη	6
«Θεραπευτική μέθοδος Ρέικι. Μιά Ίαπωνική θρησκεία στην Ελλάδα», του Γερέως Σωτήριου Ο. Αθανασούλια, ...	8
«"Ζέν μοναστήρια" και όρθόδοξος μοναχισμός, του Κωνσταντίνου Παπαχριστοδούλου	14
«Φανατισμός και θρησκεία», του Ευάγγελου Τσουκάρα, ...	20

Ειδήσεις - Σχόλια

«Παγανιστική τελετή στο 54ο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ στο Νταβός»	22

Ομάδες μελέτης του σκηνικού των αιρέσεων	5
Ραδιοφωνικές εκπομπές	21

TABLE OF CONTENTS

"Yoga according to its teachers", Part 3, by Protopresbyter Father Kyriakos Tsouros	1
"Easter, emblems and gimmicks of the 'Watch Tower Bible and Tract Society'", by Protopresbyter Father Vassileios Gheorgopoulos	4
"The false experiences of Pentecostals", by † ***** George Kapsanis	6
"Reiki healing method. A Japanese religion in Greece", by Father Sotirios Athanasoulis	8
"'Zen monasteries' and orthodox *****", by Constantinos Papachristodoulou	14
"Fanaticism and religion", by Evangelos Tsoukaras	20

News - Comments

"Pagan ceremony at the 54th World Economic Forum in Davos"	22

Study groups of the landscape of heresies	5
Radio programmes	21

Η ΓΙΟΓΚΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΤΗΣ¹

του Πρωτοπρ. Κυριακού Τσουρού
Γραμματέως της Σ. Έ. επί των Αίρέσεων

(Γ' μέρος)

S.D. Ramayandas

Στόν πρόλογο του βιβλίου του Ramayandas από τόν μεταφραστή, αλλά και στά κείμενα του βιβλίου επαναλαμβάνεται πολλές φορές, ότι ή Γιόγκα είναι «φιλοσοφία». Ο Ramayandas διαβεβαιώνει τόν αναγνώστη ότι, ασκούμενος στην Γιόγκα θά βρεῖ μέσα του τήν «Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν»: «Ἄν εἴστε προπαρασκευασμένοι γι' αὐτό τό βιβλίον, τότε τοῦτο θά εἶναι τό μέσο, πού θά σᾶς βοηθήσῃ νά βρῆτε μέσα σας τή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν»².

Στόν πρόλογο του βιβλίου δίνεται ἐπίσης καί ὁ ὀρισμός τῆς Γιόγκα γενικά. Κατά τόν μεταφραστή, «Ὁ ὅρος Γιόγκα σημαίνει Ἑνωση μέ τήν ἔννοια, ὅτι ἀκολουθώντας ὁ ἄνθρωπος τίς ἀρχές τῆς φιλοσοφίας αὐτῆς καί πραγματοποιώντας τις μέ τό νά ὑποβληθῇ στίς ἀσκήσεις, πού ἀποτελοῦν τό δεύτερο ἀπαραίτητο σκέλος τῆς καί πού μερικές ἀπ'αὐτές περιέχονται στό βιβλίον αὐτό, θά μπορέσῃ νά ἐξελιχθῇ, δηλαδή νά ἐνοποιήσῃ τόν ἑαυτό του (γιά τή Γιόγκα ὁ ἄνθρωπος εἶναι Σῶμα, Νοῦς καί Ψυχή) μέ τή Φύση, μέ τή ρίζα τοῦ εἶναι του, μέ τό Ἀπόλυτο»³.

Καθορίζονται ἀκόμη καί οἱ τρόποι καί οἱ τεχνικές στήν ἀσκηση τῆς Γιόγκα καί ἀναπτύσσεται ἐκτενῶς ὁ ἀληθινός σκοπός τῆς.

Στήν Ράγια Γιόγκα «Ὁ μαθητευόμενος λοιπόν ὀφείλει νά καθίξῃ σταυροπόδι κάτω στό πάτωμα, ὅπως κάθονταν οἱ ράφτες τόν παλιό καιρό καί νά πιέξῃ τίς φτέρνες του πρός τό μέρος τοῦ πρωκτοῦ, νά κρατῇ δέ τά μάτια του κλειστά»⁴.

Στή συνέχεια, ὁ Ramayandas ἀναπτύσσει ἐκτενῶς τόν πραγματικό σκοπό τῆς Γιόγκα, ὅπου γίνεται φανερός ὁ «πνευματικός» καί ὁ πανθεϊστικός σκοπός τῆς. «Γενικά σκοπός τῆς θεωρίας Γιόγκα εἶναι νά ἀσκηθῇ ὁ καθένας ὁπαδός τῆς μέχρι τοῦ βαθμοῦ πού χρειάζεται γιά νά ἐνωθῇ μέ τό Παγκόσμιο Πνεῦμα. Εἶναι δέ βέβαιον, πώς τό κάθε τί εἶναι μέρος αὐτοῦ τοῦ Παγκόσμιου, τοῦ ἑνός Πνεύματος. Οἱ ψυχές τῶν ἀνθρώπων δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό μιά ἀντανάκλαση ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ Ἥλιου μέσα στίς στάμνες, τίς γεμάτες ἀπό καθαρό νερό. ἑνός Ἥλιου, πού ἀντανεκλᾶται ἐπανειλημμένα»⁵.

Καί σέ ἄλλο σημείο επαναλαμβάνει: «Μιά καί ἡ ἐπιδίωξη τῆς θεωρίας Γιόγκα εἶναι ἡ Ἑνωση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς ἡ πιό ὀρθά τοῦ ἀνθρώπινου ἑγώ μέ τό Παγκόσμιο Πνεῦμα, βγαίνει μόνο του τό λογικό συμπέρασμα, ὅτι ὅσο θά ὑπάρχῃ ζωή, θά ὑπάρχῃ καί πρόοδος. Ἀκόμη ὁμως καί μετά τό τέλος τῆς ζωῆς ἐξακολουθεῖ νά συντελεῖται πρόοδος, πράγμα πού τό γνωρίζουν πολλοί ἀνθρώποι»⁶.

Πρέπει ἀκόμη νά σημειώσουμε, ὅτι ὁ Ramayandas συνδέει τήν Γιόγκα καί μέ τόν Ἀποκρυφισμό-Πνευματισμό. «Τό Ἀστρικό Σῶμα ἔχει τή δική του ξεχωριστή φυσιολο-

1. Δέν ἔχομε οὐδεμία πρόθεση νά μειώσουμε ἢ νά προσβάλουμε τοὺς νέους διδασκάλους τῆς Γιόγκα στήν Δύση καί τοὺς ἀσκουμένους σ' αὐτή, ἢ νά προκαλέσουμε βλάβη σέ Κέντρα ἢ Γυμναστήρια πού τήν ἐντάσσουν στά προγράμματά τους. Μελετοῦμε τήν Γιόγκα ἀπό ἐπιστημονικῆς μόνο πλευρᾶς καί σεβόμαστε τίς διαφορετικές ἀπόψεις καί τά πρόσωπα πού ἀσχολοῦνται μ' αὐτήν.

2. S.D. Ramayandas, *Τά πρώτα βήματα στή γιόγκα*, ἔκδ. Ἰδρεία, Ἀθήνα 1966, σ. 12.

3. ὅ.π.π., σ. 7.

4. ὅ.π.π., σ. 55.

5. ὅ.π.π., σσ. 14-15.

6. ὅ.π.π., σ. 19.

γία, πρίν δέ προχωρήσουμε στην πρακτική σημασία τῶν ἀσκήσεων Χάτα Γιόγκα, πρέπει νά ἐξετάσουμε κάπως τό ρόλο, πού παίζει τό Ἀστρικο Σῶμα στην ἀνάπτυξη τῶν Μυστικιστῶν. Πρέπει νά μάθουμε, πῶς νά ἀναπνέουμε, πῶς νά κοιμούμεθα, πῶς νά τρώμε καί πῶς νά περπατοῦμε, γιά νά μπορούμε ἔτσι νά τραβοῦμε διαρκῶς βιολογική δύναμη ἀπό τό νερό, τόν ἀέρα, τό φῶς καί τήν τροφή καί νά τήν ἀποθηκεύουμε μέσα μας»⁷.

Ὁ Ramayandas, συνεπῆς πρὸς τίς πανθεϊστικές ἰδουϊστικές ἀρχές, συνδέει τήν Γιόγκα μέ τόν «Νόμο τοῦ Κάρμα» καί κατὰ συνέπεια μέ τήν μετενσάρκωση-μετεμψύχωση. Τί εἶναι ὁμως τό «Κάρμα» κατὰ τόν Ramayandas; «Κάρμα εἶναι ἡ Θεία Φύση, ἡ ὁποία δρᾷ μέ τόν ἀμετάτρεπτον νόμον τῆς αἰτίας καί τοῦ ἀποτελέσματος. Ὅπως συμβαίνει δέ μέ ὅλους τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἡ δράση τῆς Θείας Φύσης ἀνακόπτεται μόνο μέ τήν ἐπέμβαση Ἐπικρατέστερων Φυσικῶν Νόμων»⁸. Γί' αὐτό, «Ὁ σπουδαστής τῆς Κάρμα Γιόγκα μπορεῖ νά κτίσῃ τόν χαρακτήρα του, ὅπως ὁ κτίστης τόν τοῖχο, ἔχοντας ὁδηγό του τόν ἀπαράβατο Νόμο τοῦ Κάρμα»⁹.

Σχετικά μέ τήν μετεμψύχωση γράφει: «Ἀναφορικά μέ τή μετεμψύχωση, οἱ Γιόγκις ὑποστηρίζουν, ὅτι σ' ὅλα τὰ πράγματα ὑπάρχει ζωή. Τά πάντα εἶναι ἐκδηλώσεις τοῦ Ἀπόλυτου, τοῦ Παγκόσμιου Πνεύματος. Τά λιθάρια καί οἱ βράχοι εἶναι πράγματα δηλωτικά τῆς ζωῆς, παρ' ὅλο πού τήν ἀποκαλύπτουν σέ μικρό μόνο βαθμό. Τά φυτά ἔχουν μεγαλύτερη δύναμη νά ἐκφράσουν τήν Συνείδηση, πού ἔχουν γιά τόν Θεό, γιατί βρίσκονται σέ ψηλότερη θέση στό πλάνο τῆς Ἐξέλιξης. Τά ζῶα ἔχουν ἀκόμη μεγαλύτερη δύναμη ἐκφρασης τοῦ Θεοῦ, ἀπό τά φυτά, ἀλλά δέν ἔχουν ἀτομικότητα, δέν ἔχουν δη-

λαδή συνείδηση τοῦ "Εγώ". Δέν μποροῦν νά κάμουν τό συλλογισμό: "Εγώ κρυνώνω", παρ' ὅλο πού καί αἰσθάνονται, ἀλλά καί σκέπτονται τό κρύο. Αὐτό δέ συμβαίνει, γιατί τὰ ζῶα δέν ἔχουν ἀτομική, ἀλλά Συλλογική ψυχή.

Μόνο ὅταν τό ζῶο ξαναγεννηθῇ –ἢ, ὅπως λέμε, μετεμψυχωθῇ στό σῶμα κάποιου ἄγριου ἀνθρώπου, μόνο τότε φανερώνεται ἡ συνείδηση τοῦ "Εγώ". Ἡ συνείδηση τοῦ "Εγώ" εἶναι τό πρᾶγμα ἐκεῖνο, πού ὁ Θεός ἐδημιούργησε εἰδικά γιά τόν ἄνθρωπο»¹⁰.

Ὁ Ramayandas δέν παραλείπει νά προειδοποιήσῃ τοὺς μαθητές του καί γιά τοὺς κινδύνους πού ἐλλογχεύουν κατὰ τήν ἀσκηση τῆς Γιόγκα, ὅχι μόνο γιά τοὺς ἰδιούς, ἀλλά καί γιά τοὺς ἄλλους. «Ἡ Γιόγκα εἶναι πραγματικά ἐπικίνδυνη σ' αὐτόν πού δέν κατέχει βασικά τουλάχιστο στοιχεῖα τοῦ Μυστικισμοῦ. Ὅταν ὁμως ὁ σπουδαστής καταλάβῃ καλά τὰ βασικά στάδια τοῦ Μυστικισμοῦ, ἡ Γιόγκα παύει νά εἶναι ἐπικίνδυνη, γιατί πρίν νά εἶναι σέ θέση νά τή χρησιμοποιῇ γιά νά προκαλῇ βλάβη ἢ ἐνόχληση στοὺς ἄλλους, εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἀνακαλύψῃ τό Πνεῦμα τῆς Διδασκαλίας»¹¹.

Σέ ἄλλο σημεῖο, μιλώντας γιά τήν Ράγια Γιόγκα, γίνεται πιό «ἀποκαλυπτικός» καί αὐστηρός: «Ἄν τὰ διάφορα Χιάκρας δέν ξυπνήσουν μέ τή σειρά, πού πρέπει, τότε ὁ μαθητευόμενος διατρέχει τόν κίνδυνο τῆς τρέλλας, ἐπειδὴ ἡ ἐνέργεια Πράνα ἐνεργεῖ πάνω σέ λαθεμένο κέντρο κι ἔτσι τό διαστρέφει.

Ὁ πιό συνηθισμένος κίνδυνος εἶναι νά γίνῃ ὁ μαθητευόμενος ἓνας Γιόγκι κακόβουλης πορείας, ἢ γιά νά τό θέσουμε πιό ἀπλᾶ, ἓνας Γιόγκι τῆς Μαύρης Μαγείας. Ἄν τό Κουνταλίνι ἀρχίσῃ νά κινῆται πρὸς τὰ κάτω, ἀντὶ πρὸς τὰ πάνω, ἡ δύναμή του ξυπνᾷ τὰ τρία κατώτερα Χιάκρας, τὰ ὁποῖα μποροῦν νά χρησιμοποιηθοῦν μόνο γιά τή Μαύ-

7. ὅ.π.π., σ. 24.

8. ὅ.π.π., σ. 42.

9. ὅ.π.π., σ. 43.

10. ὅ.π.π., σ. 47.

11. ὅ.π.π., σ. 25.

ρη Μαγεία. Τό ξύπνημα δέ αὐτῶν τῶν Χιάκρας καταστρέφει μιά γιά πάντα τήν Πνευματική Ἐξέλιξη τοῦ μαθητευόμενου.

Ένας ἄλλος κίνδυνος, πού ὑπάρχει, εἶναι ὁ κίνδυνος νά χαθῇ τό Κουνταλίνι. Δηλαδή νά ξεφύγῃ ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ μαθητευόμενου, νά ἐγκαταλείψῃ τό σῶμα καί ὁ μαθητευόμενος νά γίνῃ γέρος πολύ σύντομα καί νά πεθάνῃ.

Ὁ κλάδος Ράγια Γιόγκα εἶναι γενικά ὁ πιό ἐπικίνδυνος ἀπ' ὅλους τούς κλάδους τῆς Γιόγκα καί γι' αὐτό ὁ μαθητευόμενος δέν πρέπει νά ἐπιδίδεται στίς ἀσκήσεις τοῦ κλάδου αὐτοῦ χωρίς τή βοήθεια ενός γκουρού (δασκάλου). Νά θυμάστε δέ, ὅτι "ὅταν ὁ μαθητευόμενος εἶναι ἔτοιμος, ὁ γκουρού παρουσιάζεται»¹².

Ὁ μαθητευόμενος, τέλος, πρέπει νά θυμᾶται πάντοτε ὅτι, ἐκεῖ πού πρέπει νά συγκεντρώσῃ τόν νοῦ καί τήν ψυχή του, κατά τήν ἀσκηση τῆς Γιόγκα, εἶναι τό πνεῦμα καί ὄχι τό γράμμα τοῦ «Μάντρα»: «Μερικοί ὕμνοι εἶναι ὑποδειγματικοί γιά τήν πρακτική ἐφαρμογή τῶν Ψυχολογικῶν Ἀρχῶν, τίς ὁποῖες χρησιμοποιοῦν οἱ Μάντρα Γιόγκις.

Ἀνάμεσα στούς ὕμνους αὐτούς οἱ παρακάτω κατέχουν ἴσως τήν πρώτη θέση:

* Σκήνωσε ἐν ἐμοί,

Ἰησοῦ, Ἐραστή τῆς ψυχῆς μου,

Ὡδήγῃ τά βήματά μου, Φῶς ἀγαθόν,

Βράχε ὅλων τῶν αἰώνων»¹³.

Ὁλοκληρώνοντας τήν διδασκαλία του ὁ Ramayandas γιά τόν πραγματικό σκοπό τῆς Γιόγκα, στό εἶδος Γκνάνι Γιόγκα, γράφει: «Ὁ Γκνάνι Γιόγκι σπουδάζει τή Ζωή ἀπό τίς χαμηλότερες ὡς τίς ψηλότερες μορφές της καί προσπαθεῖ νά πιστοποιήσῃ τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ παντοῦ καί νά παρακολουθήσῃ τό ἔργο του σέ κάθε φάση τῆς Ζωῆς...

Ἡ μελέτη τοῦ κλάδου Γκνάνι Γιόγκα ὀδηγεῖ τόν μαθητευόμενο ὡς τό στάδιο, πού

χρειάζεται γιά νά βλέπει τό Θεό μέσα στό κάθε τί, νά Τόν βρίσκει ὅπουδήποτε καί νά αἰσθάνεται τήν Δύναμή Του κάθε στιγμή. Ὅταν ὁ μαθητευόμενος φτάσῃ σ' αὐτό τό στάδιο, τότε πραγματικά νοιώθει μέσα του τή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καί κάνει δική του τή δύναμη καί τή δόξα τῆς Παρουσίας τοῦ Θεοῦ»¹⁴.

Εἶναι ἰδιαίτερος ἐντυπωσιακό, ὅτι ὁ ἐν λόγω γκουρού συνδέει τήν Γιόγκα μέ τήν Μαύρη Μαγεία καί προειδοποιεῖ τόν ἀσκούμενο σ' αὐτή ὅτι, ἐάν δέν εἶναι κατάλληλα ἐκπαιδευμένος «εἶναι ἐπικίνδυνη», καί μπορεῖ «νά προκαλῇ βλάβη ἢ ἐνόχληση στούς ἄλλους». Ἀκόμη, ὅτι στήν Ράγια Γιόγκα, «Ἄν τά διάφορα Χιάκρας δέν ξυπνήσουν μέ τή σειρά, πού πρέπει, τότε ὁ μαθητευόμενος διατρέχει τόν κίνδυνο τῆς τρέλλας». Εἶναι δυνατόν μιά «ἀσκηση γυμναστικῆς» νά προκαλεῖ τέτοιους κινδύνους καί νά θεωρεῖται μάλιστα ὄργανο Μαύρης Μαγείας;

(στό ἐπόμενο ἢ συνέχεια)

14. ὅ.π.π., σσ. 33-84.

Σημείωση τῆς Σύνταξης

- Τά ἐνυπόγραφα ἄρθρα ἐκφράζουν τίς ἀπόψεις τῶν συγγραφέων τους. Ἡ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ δέν φέρει εὐθύνη γιά τίς ἀπόψεις τῶν ἀρθρογράφων.

Τήν εὐθύνη γιά τίς ἐκφραζόμενες ἀπόψεις στίς δημοσιευόμενες ἐπιστολές φέρουν ἀποκλειστικά οἱ ἐπιστολογράφοι καί ὄχι ἡ Συντακτική Ἐπιτροπή.

- Οἱ ἀναδημοσιεύσεις σχολίων ἢ πληροφοριῶν ἀπό ξένα ἢ ἐλληνικά περιοδικά καί ἄλλα ἐντυπα ἢ τό διαδίκτυο δημοσιεύονται μέ κάθε ἐπιφύλαξη, ἀφοροῦν σέ ἀπόψεις καί δέν στοχεύουν στήν προσβολή ἢ στήν ἀπομείωση τῆς τιμῆς καί τῆς ὑπολήψεως τῶν προσώπων, στά ὁποῖα ἀναφέρονται καί τά ὁποῖα σεβόμεθα δεόντως.
- Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευση, κατόπιν ἀδείας ἀπό τήν Διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ.

12. ὅ.π.π., σσ. 53-54.

13. ὅ.π.π., σ. 78.

ΤΟ ΠΑΣΧΑ, ΤΑ ΕΜΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ «ΣΚΟΠΙΑ»

του Πρωτοπρ. Βασιλείου Α. Γεωργόπουλου
Αναπληρωτή Καθηγητή Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

Συνηθισμένη πρακτική καί τακτική τῆς εταιρείας Σκοπιά εἶναι ἡ ἀπόρριψη κάθε χριστιανικῆς ἐορτῆς ἢ ἡ κακοποίηση καί διαστρέβλωση τοῦ θεολογικοῦ περιεχομένου της. Ἀπό τὴν πρακτική αὐτή δὲν ἐξαιρέθηκε οὔτε ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα, πού τὴν ἀπέρριψαν καθὼς ἀρνοῦνται τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

Ἀντιθέτως, οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά γιορτάζουν στὴ θέση τοῦ Πάσχα «τὴν τήρηση τῆς Ἀνάμνησης τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ»¹. Ἡ Ἀνάμνηση τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ², κατὰ τὴν εταιρεία Σκοπιά, «ἡ μόνη ἡμέρα κάθε χρόνου, πού πρέπει νὰ τηροῦν μέ εἰδικό τρόπο»³.

Γι' αὐτό τό λόγο οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά γιορτάζουν πάντα τὴν ἀνάμνηση κάθε χρόνο «τό βράδυ πού ἀντιστοιχεῖ στίς 14 Νισσάν τοῦ ἀρχαίου Ἰουδαϊκοῦ ἡμερολογίου»⁴.

Τὴν λεγόμενη ἀνάμνηση τὴ γιορτάζουν κυρίως στίς Αἵθουσες Βασιλείας ἢ καί σέ ἄλλους χώρους, π.χ. ξενοδοχεῖα, μετὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου.

Σέ κάθε χώρῳ, πού συγκεντρώνονται, τοποθετοῦν ἓνα τραπέζι. Πάνω στό τραπέζι τοποθετοῦν ἄζυμο ψωμί, καθὼς ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Χριστός χρησιμοποίησε ἄζυμο ἄρτο καί κόκκινο κρασί. Τό ἄζυμο ψωμί καί τό κρασί θεωροῦνται ἀπλῶς σύμβολα τῆς θυσίας του καί στὴ χιλιαστική ὁρολογία ὀνομάζονται «ἐμβλήματα».

Προηγεῖται ὁμιλία σχετική μέ τό γεγο-

νός. Στὴν ὁμιλία ἐπαναλαμβάνονται οἱ χιλιαστικές πλάνες σχετικά μέ τὴν προσέγγιση καί κατανόηση τῶν γεγονότων. Ὑστερα περιφέρονται τὰ ἐμβλήματα, πρῶτα τό ψωμί καί ὕστερα τό κρασί, μεταξύ τῶν παρόντων στὴ συνάθροιση.

Σχετικά, ἀκριβῶς μέ τό θέμα τῶν «ἐμβλημάτων», ἡ εταιρεία Σκοπιά, ἐδῶ καί πολλά χρόνια, στὴν προσπάθειά της, νὰ διαχειριστεῖ ἀδιέξοδα, πού προκύπτουν ἀπὸ τίς κακοδοξίες της, ἐφαρμόζει ἓνα τέχνασμα. Ποιό εἶναι αὐτό;

Τὰ ἐμβλήματα μποροῦν νὰ τὰ πάρουν κατὰ τοὺς χιλιαστικούς ἰσχυρισμούς, μόνο ὅσοι ἀνήκουν στοὺς 144.000, πού θὰ ζήσουν στόν οὐρανό καί θὰ εἶναι συγκυβερνήτες μαζί μέ τό Χριστό.

Αὐτοί, στὴ χιλιαστική ὁρολογία ἔχουν «οὐράνια ἐλπίδα» καί ὀνομάζονται «μικρὸ ποίμνιο»⁵.

Κανεῖς ἄλλος Μάρτυρας τοῦ Ἰεχωβά δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πάρει ἀπὸ τὰ ἐμβλήματα. Σέ ὅλους τοὺς ἄλλους Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, πού κατὰ τὴ χιλιαστική ὁρολογία ὀνομάζονται «πολὺς ὄχλος ἢ μέγας πλῆθος», ἡ εταιρεία Σκοπιά τοὺς ὑπόσχεται, ὅτι θὰ ἔχουν «ἐπίγεια ἐλπίδα».

Αὐτοὶ ἐάν μείνουν πιστοὶ στὴν εταιρεία καί ἐργάζονται ἀόκνως νὰ ὑπηρετοῦν τοὺς σκοποὺς της, οἱ ὅποιοι σύμφωνα μέ τοὺς ἰσχυρισμούς της, ἐκφράζουν τό θέλημα τοῦ Ἰεχωβά, θὰ ζήσουν γιὰ χίλια χρόνια σ' ἓνα ἐπίγειο παράδεισο κάτω ἀπὸ θεοκρατική διακυβέρνηση.

Αὐτοὶ πού ὑποτίθεται, ὅτι ἀνήκουν στοὺς 144.000, καί δικαιοῦνται νὰ παίρ-

1. Βλ. Ἐύπνα, Μάρτιος 2006, ἐξώφυλλο.

2. Βλ. Σκοπιά 15-2-2006, σ. 16. Ἐύπνα, Μάρτιος 2006, ἐξώφυλλο.

3. Βλ. Γνώση, πού ὀδηγεῖ στὴν Αἰώνια Ζωή, ἐκδ. Μ.τ.Ι, 1995, σ. 127.

4. Βλ. Γνώση, πού ὀδηγεῖ στὴν Αἰώνια Ζωή, ἐκδ. Μ.τ.Ι 1995, σ. 127. Πρβλ. Σκοπιά 15-2-1985.

5. Βλ. Σκοπιά 15-4-1995, σ. 31. Σκοπιά 15-12-2004, σ. 30. K.Hutten, Seher- Grübler- Enthusiasten, 196610, σσ. 102.

νουν τά έμβλήματα, λέγει ή έταιρεία Σκοπιά έχουν ήδη επιλεγεί. Ο αριθμός αυτός έχει κλείσει, έχει ήδη συμπληρωθεί⁶.

Πότε συμπληρώθηκε ο αριθμός; Τό 1935 άπαντά ή Σκοπιά⁷. Μάλιστα στή Σκοπιά τής 15-2-1995 αναφέρεται χαρακτηριστικά «Οί περισσότεροι από εκείνους, πού ανήκουν στο μικρό ποίμνιο καί βρίσκονται ακόμη στή γή διανύουν τώρα τή δεκαετία τών 70, τών 80, ή τών 90 έτών τής ήλικίας τους. Μερικοί από αυτούς έχουν περάσει τό 100ο έτος τής ζωής τους» (σ. 20).

Λαμβάνοντας υπόψη τίς ήλικίες, πού ήταν ήδη τόσο μεγάλες τό 1995, καθώς περνούν τά χρόνια, φυσική εξέλιξη τών πραγμάτων είναι ή μείωση του αριθμού κάθε χρόνο αυτών, πού παίρνουν τά έμβλήματα. Συμβαίνει όμως κάτι τέτοιο; Όχι.

Γιά μία ακόμα φορά ή έταιρεία Σκοπιά καταφεύγει σέ τεχνάσματα σέ βάρος τής νοημοσύνης τών ανθρώπων, τής φυσικής τάξης τών πραγμάτων καί επιπλέον αποδεικνύεται αντιφατική και άσυνεπής καί ως πρός τίς ψευδοδιδασκαλίες της. Πώς φαίνεται αυτό;

Από τό γεγονός, ότι κατά διαστήματα αυξάνει, αντί νά μειώνει, τον αριθμό τών συμμετεχόντων στά έμβλήματα. Έτσι βλέ-

πουμε τό 1994 νά αναφέρουν, ότι έλαβαν τά έμβλήματα 8.617 Χιλιαστές⁸, αντιθέτως τό 2000 αντί νά μειωθεί ο αριθμός αυξάνεται καί γράφουν, ότι τά έλαβαν 8.661⁹.

Τό 2006 αυξάνεται πάλι ο αριθμός καί γίνεται 8.758.

Όσο περνούν τά χρόνια, όπως βλέπουμε στά βιβλία του Έτους, πού εκδίδει ή έταιρεία, ο αριθμός όσων λαμβάνουν τά έμβλήματα, αυξάνει ακόμα περισσότερο. Τό 2007 ο αριθμός γίνεται 9.105, τό 2008 ο αριθμός γίνεται 9.986, τό 2009 ο αριθμός γίνεται 10.857, ενώ τό 2010 ο αριθμός γίνεται 11.202!

Καί οί διαβεβαιώσεις τής Σκοπιάς, ότι οί περισσότεροι είναι προχωρημένης ήλικίας, ότι ο αριθμός είναι ήδη κλειστός, αλλά καί τό γεγονός, ότι ή φυσική συνέπεια τών πραγμάτων είναι ο αριθμός νά μειώνεται;

Αυτά δέν τήν άπασχολούν τήν Σκοπιά. Σημασία γι' αυτή έχει μόνο νά αυξάνεται ή πώληση τών προϊόντων της, αυτό δηλαδή, πού τό χαρακτηρίζει άγνή λατρεία του Ίεχωβά.

Έν προκειμένω όμως έχει έφαρμογή ο λόγος του Κυρίου «έκ του στόματός σου κρινώ σε πονηρέ δουλε» (Λουκ. 19, 22)¹⁰.

8. Βλ. Σκοπιά 1-11995, σ. 15.

9. Βλ. Σκοπιά 1-1-2001, σ. 21. R. Hauth, Kleiner Sekten - Katechismus, 20047, σσ. 99 - 104.

10. Βλ. Σκοπιά 15-12-2005, σ. 22.

6. Βλ. Σκοπιά 15-4-1995, σ. 31.

7. Βλ. Σκοπιά 15-6-1992, σ. 23. Σκοπιά 15-4-1995, σ. 19. R. Hauth, Kleiner Sekten - Katechismus, 20047, σσ. 108- 110.

ΟΜΑΔΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΣΚΗΝΙΚΟΥ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

Λειτουργούν καί έφέτος, στά πλαίσια τής Π. Ε. Γ., οί έξής Όμάδες Μελέτης του Σκη- νικού τών Αιρέσεων καί τής Παραθρησκείας:

1. **Όμάδα Μελέτης** τής ιστορίας, εξέλιξης, διδασκαλίας καί δράσης **τής Έταιρείας «Σκοπιά»** τών **«Μαρτύρων του Ίεχωβά»**. Κάθε Δευτέρα, 5.30' -7.30' μ.μ.
2. **Όμάδα Μελέτης** του σκηνικού **τής «Νέας Έποχής»** (Γκουρουϊστικές, Απο- κρυφιστικές, Έναλλακτικές, Νεο Γνωστικές, Σατανιστικές κ.λπ. ομάδες). Κάθε Παρασκευή, 5.30' -7.30' μ.μ.

Τά **Μαθήματα** πραγματοποιούνται στά γραφεία τής Π.Ε.Γ., Μεσογείων 429.

ΟΙ ΨΕΥΔΕΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΙΑΝΩΝ¹

τοῦ † Ἀρχιμανδρίτου Γεωργίου Καψάνη,
Ἡγουμένου Ι. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου

Ψευδεῖς ἐμπειρίες τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ

Ψευδεῖς ἐμπειρίες τοῦ Θεοῦ ἔχουν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι νομίζουν ὅτι ἀπό μόνοι τους, μέ τίς δικές τους δυνάμεις, σέ αἰρέσεις, σέ ομάδες, σέ θρησκευτικές συναθροίσεις, ἐκτός Ἐκκλησίας, μποροῦν νά λάβουν τήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Συγκεντρώνονται λοιπόν, κάποιοι νέος «προφήτης» κάνει τόν ἀρχηγό, καί αὐτοί οἱ ἄνθρωποι νομίζουν, ὅτι δέχονται τήν ἐπίσκεψη καί τήν χάρη τοῦ Θεοῦ.

Ἐτυχε νά βρεθῶ σέ μία συνάντηση τῶν Πεντηκοστιανῶν στήν Ἀμερική τό 1966 πού ἤμουν ἐκεῖ. Ἡ «ἐκκλησία» τους ἦταν σάν μία αἵθουσα σχολείου. Ἀρχισε πρῶτα ἓνα ὄργανο νά παίζει κάποια μουσική μέ ἀπαλούς καί σιγανούς ἤχους, πού ὅσο προχωροῦσε γινόταν πιό ἐντατική, πιό ἐκκωφαντική καί ἑξαλλη, ὥστε νά προκαλεῖ ἑξάψη. Τελείωσε ἡ μουσική καί ἄρχισε ὁ ἱεροκήρυκας. Ἀρχισε καί αὐτός ἀπαλά καί, ὅσο προχωροῦσε, φώναζε δυνατότερα. Στό τέλος δημιούργησε καί αὐτός μία κατάσταση ἐξάψεως. Καί τότε, ὅταν ὅλοι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι εἶχαν πάθει ὁμαδική ὑποβολή καί ὑστερία, ἄρχιζαν νά φωνάζουν, νά σηκώνουν καί κινοῦν τά χέρια, νά βγάζουν ἀναρθρες κραυγές. Ἐνοιῶσα τότε, ὅτι δέν ἦταν ἐκεῖ το Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τό ὁποῖο εἶναι Πνεῦμα εἰρήνης καί ὄχι ταραχῆς καί ἐξάψεως. Τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δέν ἔρχεται μέ τεχνητούς καί ψυχολογικούς τρόπους. Μάλιστα λυπήθηκα τά παιδιά, πού ἦταν ἐκεῖ μέσα μαζί μέ τούς γονεῖς τους καί θά ὑφίσταντο τίς συνέπειες αὐτῆς τῆς ὁμαδικῆς νευρώσεως.

Κάποιοι νέος, πού ἔγινε μοναχός στό Ἅγιον Ὄρος καί εἶχε περάσει πρῶτα ἀπό τήν Ἰνδουιστική γιόγκα (πρέπει νά γνωρίζετε ὅτι ὑπάρχουν περί τίς 500 Ἰνδουιστικές αἰρέσεις στήν Ἑλλάδα), μοῦ ἐξήγησε τί ἐμπειρίες προσπαθοῦσαν νά ἔχουν ἐκεῖ. Ὅταν ἤθελαν νά ἰδοῦν τό φῶς, ἔτριβαν τά μάτια τους, ἔτσι ὥστε νά βλέπουν κάποια φωτάκια. Ὅταν ἤθελαν πάλι νά ἀκούουν ἀσυνήθιστους ἤχους, ἔκαναν κάποιες συμπίεσεις στά αὐτιά τους, ὥστε νά δημιουργοῦνται ἤχοι.

Παρόμοιες ψυχολογικές ἐμπειρίες πού προκαλοῦνται τεχνητά, κάποιοι αἰρετικοί τίς ἀποδίδουν στό Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἀλλά οἱ ἐμπειρίες στίς αἰρετικές συνάξεις δέν εἶναι μόνο ψυχολογικές. Ἄλλοτε εἶναι καί δαιμονικές. Ὁ διάβολος ἐκμεταλλεύεται τήν ἀναζήτηση τέτοιων ἐμπειριῶν ἀπό μερικούς ἀνθρώπους καί τούς παρουσιάζει διάφορα σημεῖα, τά ὁποῖα δέν εἶναι ἐκ Θεοῦ, ἀλλά ἰδικά του, διαβολικά. Αὐτοί δέν μποροῦν νά καταλάβουν, ὅτι εἶναι θύματα τοῦ διαβόλου. Νομίζουν ὅτι τά σημεῖα αὐτά εἶναι οὐράνια καί ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀκόμη τούς δίδει ὁ διάβολος κάποια προφητική ἱκανότητα, ὅπως δίδει καί στά «μέντιουμ». Ὁ Κύριος ὅμως μᾶς εἶχε προειδοποιήσει: «ἐγερθήσονται γάρ ψευδόχριστοι καί ψευδοπροφήται καί δώσουσι σημεῖα μεγάλα καί τέρατα» (Ματθ. 24,24). Ὅχι ἀπλῶς θά κάνουν θαύματα, ἀλλά μεγάλα θαύματα καί τέρατα, φοβερά σημεῖα. Ὅπως καί ὁ Ἀντίχριστος, ὅταν θά ἔλθει, δέν θά κάνει κακά πράγματα. Θά κάνει εὐεργεσίες, θεραπείες ἀσθενῶν καί ἄλλα θαυμαστά, γιά νά πλανήσῃ τούς ἀνθρώπους, εἰ δυνατόν καί τούς ἐκλεκτούς, γιά νά τόν πι-

1. Ἀρχιμανδρίτου Γεωργίου Καψάνη, *Ἐμπειρίες τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ*. ἔκδ. *Τερά Μονή Ὁσίου Γρηγορίου, Ἅγιον Ὄρος 1997*, σσ. 26-29

στεύσουν ως σωτήρα τους και νά τόν ακολουθήσουν.

Γι' αυτό χρειάζεται νά προσέχουμε. Κάθε ένας πού κάνει κάποια σημεία ἢ προφητεύει, δέν εἶναι πάντοτε ἐκ Θεοῦ. Ὅπως πάλι ὁ Κύριος λέγει: «Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν» (Ματθ. 7, 22-23).

Ἐγνώρισα νέους πού εἶχαν παρασυρθεῖ ἀπὸ ἀποκρυστικὲς καὶ πεντηκοστιανὲς αἱρέσεις καὶ οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἐπιστροφή τους στὴν Ἐκκλησία ὁμολόγησαν, ὅτι διάφορες ἐμπειρίες πού εἶχαν, ὅταν ἦσαν μέλη τῶν αἱρέσεων αὐτῶν, ἦσαν διαβολικὲς. Ἐνας πρῶην πεντηκοστιανός π.χ. ὁμολόγησε, ὅτι στίς πεντηκοστιανὲς συγκεντρώσεις, ὅταν κάποια «προφήτις» προφήτευε, αὐτός αἰσθανόταν δαιμονικὴ ταραχή καὶ ὅτι, ὅταν προσπαθοῦσε νά πεῖ τὴν εὐχή «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με τόν ἁμαρτωλόν», ἐρχόταν ἡ γλωσσολαλία καὶ τόν ἔπνιγε ἐμποδίζοντάς τον νά λέγει τὴν εὐχή.

Ἐπειδὴ ὁ διάβολος μετασχηματίζεται σέ ἄγγελο φωτός, πρέπει νά εἴμεθα ἐπιφυλακτικοὶ στίς ἐμπειρίες. Ὁ Απόστολος Ἰωάννης μᾶς συμβουλεύει: «Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε» (Α' Ἰωάν. 4,1). Δέν εἶναι ὅλα τὰ πνεύματα ἐκ τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἔχοντες δέ τό κατὰ τόν Απόστολο Παῦλο χάρισμα τῆς διακρίσεως τῶν πνευμάτων (Α' Κορ. 12, 10) μποροῦν νά διακρίνουν τὰ πνεύματα, ἐάν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἢ εἶναι τοῦ διαβόλου. Αὐτό τό χάρισμα τό ἔχουν οἱ Πνευματικοὶ τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό, ὅταν ἔχουμε τέτοιο πρόβλημα, πρέπει νά ἀπευθυνώμεθα στὸν Πνευματικό μας, καὶ αὐτός θά διακρίνει τὴν προέλευση κάθε ἐμπειρίας.

Ἀκόμη καὶ μοναχοὶ εἶναι δυνατόν νά πλανηθοῦν. Ἐχουμε περιπτώσεις στό Ἅγιον Ὅρος πού μοναχοὶ πλανήθηκαν ἀπὸ τέτοιες ἐμπειρίες. Παρουσιάσθηκε π.χ. σέ κάποιο μοναχό ἕνας ἄγγελος, ἐνῶ ἦταν ὁ διάβολος, καὶ τοῦ εἶπε: «Ἐλα πάνω στὴν κορυφή τοῦ Ἄθωνος, νά σοῦ δείξω μεγάλα θαύματα». Τὸν ὁδήγησε ἐκεῖ, καὶ παρὰ λίγο θά τόν γκρέμιζε ἀπὸ τὰ βράχια, ἂν ἐκεῖνος δέ ἐπεκαλεῖτο τὴν θεία βοήθεια. Αὐτός ἔκανε τό λάθος νά πιστεύει τὴν ὁπτασία ὡς ἐκ Θεοῦ, ἐνῶ δέν ἔπρεπε. Διότι οἱ μοναχοὶ γνωρίζουν, ὅτι ὅταν ἰδοῦν μία ὁπτασία, πρέπει νά τὴν ποῦν στὸν Γέροντά τους, καὶ αὐτός θά τοὺς πεῖ ἂν εἶναι ἐκ Θεοῦ ἢ ἐκ τῶν δαιμόνων. Ὅπου λοιπὸν ὑπάρχει ὑπερηφάνεια, εἶναι πολὺ πιθανὴ ἡ πλάνη.

Περὶ Πεντηκοστιανῶν

Οἱ ἐμπειρίες τῶν Πεντηκοστιανῶν δέν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό, ὄχι μόνο δέν τοὺς βοηθοῦν νά μποῦν στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὁδηγοῦν ἐκτὸς Ἐκκλησίας. Μόνο ὁ διάβολος ἔχει συμφέρον νά βγάλει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Ἀλλὰ καὶ ὁ κατατεμαχισμός τους σέ πολλές αἱρέσεις καὶ ὁμάδες εἶναι ἀπόδειξη ὅτι δέν ἀποτελοῦν τὴν ἀληθινὴ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Προτεσταντισμός ἀποτελεῖται ἀπὸ χιλιάδες αἱρέσεις. Μία ἀπὸ τίς προτεσταντικὲς αἱρέσεις εἶναι οἱ Πεντηκοστιανοί. Μόνο στίς Η.Π.Α. ὑπάρχουν 39 εἶδη Πεντηκοστιανῶν. Πολλὲς ἀπὸ τίς πεντηκοστιανὲς αἱρέσεις δέν ἔχουν καμμία σχέση μετὰ ξύ τους. Σὰς ἀναφέρω τίτλους μερικῶν πεντηκοστιανῶν ὁμάδων: «Συνάθροισις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁρους», «Ἐνσωματωμένη συνάθροισις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ», «Θέατρο Γάρ», «Ἀγρυπνὴ Ἱεραποστολή», «Ἐκκλησία τῆς Μητέρας Χόρν», «Ἐκκλησία τῆς Μητέρας Ρόμπερτσον», «Ἰησοῦς καὶ ἄγρυπνὴ ἱεραποστολή», «Ὑπόλοιπον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ», «Ἐν πυρὶ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΡΕΪΚΙ

Μιά Ίαπωνική Θρησκεία στην Ελλάδα¹

του Τερέως Σωτήριου Ό. Αθανασούλια,
Msc Θεολογίας

Άσθένεια και απόπειρες θεραπείας της

Η ασθένεια ήταν πάντοτε ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της ζωής του ανθρώπου, ή δέ αναζήτηση της θεραπείας της ήταν και παραμένει μία από τις κυ-

1. Κείμενο από τό έντυπο «Ορθοδοξία και αίρεσις» της Ιερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καί Κυνουρίας, τεύχ. 124, Ιουλ. – Σεπτ. 2023

ριότερες ἐπιδιώξεις του. Κατά τήν Ὁρθόδοξη χριστιανική θεώρηση, ἀπό τή στιγμή πού ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἀμάρτησε στόν Παράδεισο εἰσῆλθαν στή ζωή του ἡ ἀσθένεια καί ὁ θάνατος. Ἐκτοτε ἡ ἀνθρώπινη ζωή συμπλέκεται μέ τίς δύο αὐτές ὀριακές καταστάσεις. Ὅμως, ὁ Θεός δέν ἄφησε τόν ἄνθρωπο ἐντελῶς ἐκτεθειμένο στή

βαπτισμένη Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἀγιότητος Ἀμερικῆς», «Ἐκκλησία τῆς Μογέρα Κούκ», «Ἐθνική πνευματική δαβιδική ἔνωσις ναοῦ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ», «Ἐκκλησία τοῦ τετραγωνικοῦ εὐαγγελίου».

Ἄν ὑπῆρχε σ' αὐτές τίς ομάδες τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, θά ὑπῆρχε ἐνότης, θά ὑπῆρχε μία Ἐκκλησία καί ὄχι τόσες διαφορετικές καί ἀντιτιθέμενες ομάδες.

Ὁρισμένες ἐπίσης ἐκδηλώσεις πού λαμβάνουν χώρα στίς συγκεντρώσεις τους, ὅπως τό νά τρέμουν, νά πέφτουν κάτω σάν νεκροί, νά βγάζουν ἀναρθρες κραυγές, δέν εἶναι τοῦ εἰρηνικοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. Παρόμοια φαινόμενα συναντοῦμε στίς εἰδωλολατρικές θρησκείες. Ὑπάρχουν ἐπίσης πολλές ὁμοιότητες μέ τά πνευματιστικά φαινόμενα.

Καλλιεργοῦν ἀκόμη πνεῦμα ὑπερηφάνειας πιστεύοντας, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ δύο χιλιάδες χρόνια πλανᾶται, ἐνῶ αὐτοί βρῆκαν τήν ἀλήθεια τό 1900. Ὁ πρῶτος πού ἴδρυσε τήν ομάδα τῶν Πεντηκοστιανῶν εἶναι ἓνας Ἀμερικάνος. Ὁ πρῶτος στήν Ελλάδα πεντηκοστιανός, Μιχαήλ Γκούνας, διεκήρυσσε: «Μετά ἀπό τόσους αἰῶνες ἔγινε πάλι στήν χώρα τῆς Ἑλλάδος ἀπαρχή τῆς ἐπίσκεψις τοῦ Θεοῦ, ὅπως τήν ἡμέ-

ρα τῆς Πεντηκοστῆς». Ἀπ' αὐτόν ἄρχισε ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Χριστοῦ στήν Ελλάδα, ὅπως τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς! Τόσα χρόνια δέν ὑπῆρχε! Βλέπετε σατανικός ἐγωισμός καί ὑπερηφάνεια;

Τί γίνεται τώρα μέ τό ἐπιδιωκόμενο ἀπ' αὐτούς χάρισμα τῆς γλωσσολαλιᾶς; Πράγματι, στήν Καινή Διαθήκη ἀναφέρεται ἡ γλωσσολαλία. Οἱ Ἅγιοι Απόστολοι τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς μιλοῦσαν τίς γλῶσσες τῶν λαῶν πού ἦλθαν νά προσκυνήσουν στό Ἱεροσόλυμα, γιά νά τοὺς κατηχήσουν στό Εὐαγγέλιο. Τό χάρισμα τῆς γλωσσολαλιᾶς εἶναι χάρισμα πού δόθηκε ἀπό τόν Θεό στοὺς Ἀποστόλους γιά ἓνα εἰδικό λόγο: Γιά νά προσηλυτίσουν τοὺς μή χριστιανούς στήν χριστιανική πίστη. Οἱ Ἅγιοι Απόστολοι, ὅταν μιλοῦσαν γλῶσσες, δέν μιλοῦσαν ἀναρθρες κραυγές, σάν δαιμονισμένοι. Μιλοῦσαν ξένες γλῶσσες, ὅχι ὅποιεσδήποτε γλῶσσες, ἀλλά τίς γλῶσσες αὐτῶν πού ἦταν ἐκεῖ στό Ἱεροσόλυμα καί δέν ἤξεραν τήν ἐβραϊκή γλῶσσα, γιά ν' ἀκούσουν τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ καί νά πιστεύσουν. Ἄρα οἱ ἀναρθρες κραυγές δέν ἔχουν καμία σχέση μέ τό χάρισμα τῆς γλωσσολαλιᾶς, τήν ὁποία ἐπικαλοῦνται οἱ Πεντηκοστιανοί.

δύναμη τῆς ἀσθενείας. Τοῦ ἔδωσε τὴν ἐπιστήμη, γιὰ νὰ ἀνακαλύπτει μὲ αὐτὴν μεθόδους θεραπείας. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, ὅμως δὲν θεραπεύει ὅλες τὶς ἀσθενείες, οὔτε μπορεῖ νὰ κατανικήσῃ τὴ δύναμη τοῦ θανάτου. Οἱ ἑκτακτες θεραπευτικές παρεμβάσεις τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο (τά θαύματα), ἀποδεικνύουν ἀκριβῶς, ὅτι ὁ Ἐκεῖνος, καὶ εἰδικότερα ὁ Χριστός, εἶναι ὁ ἔσχατος Θεραπευτής, ὁ «Ἰατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν».

Ὅμως, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀρκέστηκε στὶς παροχές τοῦ Θεοῦ. Ἀναζήτησε ἀλλοῦ λύσεις γιὰ τὰ προβλήματα του, ἐκτός τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκτός τῆς ἐπιστήμης. Παλαιότερα, στά δαιμονικά ἔργα: στή μαγεία, στὸν ἀποκρυφισμό, σέ μυστικές τελετουργίες, στὸν σατανισμό. Ἀργότερα καὶ μέχρι σήμερα, σέ κάποιες θρησκείες καὶ ἰδιαίτερα σ' αὐτές τῆς Ἀνατολῆς (Ἰνδουϊσμό, Βουδισμό κ.ἄ.), σέ τεχνικές μὲ συγκεκριμένο ἀλλὰ κρυπτόμενο θρησκευτικό ἢ ἀποκρυφιστικό ὑπόβαθρο μὴ ἀποδεκτές ἀπὸ τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη (στὶς λεγόμενες «Ἀνορθόδοξες Θεραπευτικές Μεθόδους»), σέ «ἐναλλακτικές μορφές θεραπείας», ἀκόμη καὶ σέ χριστιανικές αἰρέσεις αὐτοῦ τοῦ χώρου (Προτεστάντες «Θεραπευτές» κ.ἄ.). Καὶ ὁ διάβολος, πού κρύπτεται μέσα σέ ὅλες αὐτές τὶς τεχνικές, ἔπεισε πολλούς, ὅτι μπορεῖ νὰ τοὺς προσφέρει τὸ ποθούμενο! Σέ πολλές περιπτώσεις, μάλιστα, προκάλεσε ψευδαισθήσεις θεραπείας. Ἐπεισε κάποιους ὅτι ἔχουν εἰδικές θεραπευτικές ἱκανότητες, ὅτι μποροῦν νὰ διαχειρίζονται δυνάμεις πού διαχέονται ᾄθην στό σύμπαν, ὅτι μποροῦν νὰ τίς κατευθύνουν ὅπου ἐκεῖνοι θέλουν καὶ νὰ τίς χρησιμοποιοῦν γιὰ κάθε σκοπὸ (στήν προκειμένη περίπτωση γιὰ τὴ «θεραπεία»). Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχει αὐτό, προκάλεσε ἐμπειρίες, παρουσίασε φῶτα, ἀποκαλύψεις, ὁράματα κ.ἄ!

Στὴν ἐποχὴ μας ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη, κατὰ κοινὴ ὁμολογία, ἔχει ἐπιτελέσει «θαύ-

ματα» στὸν τομέα τῆς. Ὅμως, ἡ δύναμη τῆς ἀσθενείας παραμένει ἀκλόνητη. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔστρεψε πολλούς στὶς «θεραπευτικές μεθόδους» τῶν θρησκειῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὡς «ἐναλλακτικὴ λύση» στό πρόβλημα καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχει τὸ «κάτι ἄλλο», τὸ «ἐπιπλέον», κάτι πού δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη, κάτι πού μπορεῖ νὰ κατανικήσῃ τὴ δύναμη τῆς ἀσθενείας ἢ ἀκόμη καὶ τὴ δύναμη τοῦ ἴδιου τοῦ θανάτου. Ὡστόσο, ὅσοι καταφεύγουν σ' αὐτές τὶς μεθόδους κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο (ἢ μᾶλλον εὐκολότερα) ἀσθενοῦν καὶ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο (ἢ μᾶλλον εὐκολότερα) ἀποθνήσκουν!

Πάντως, εἶναι γεγονός, ὅτι οἱ «ἐναλλακτικές» αὐτές «θεραπευτικές» μέθοδοι βρίσκουν πρόσφορο ἔδαφος στή Δύση, ὅπως καὶ στή χώρα μας, ἰδιαίτερα ὅπου ἐπικρατεῖ ἄγνοια καὶ ἀποξένωση ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Παράδοση. Πολλοὶ συνάνθρωποί μας κινδυνεύουν πνευματικά ἢ γίνονται ὑποχείριο τοῦ διαβόλου, καταφεύγοντας ἐκεῖ, ἢ ἀκόμη ἀποκοτῶν σοβαρότερα προβλήματα υγείας, ὅταν μάλιστα ὠθοῦνται παράλληλα νὰ διακόψουν θεραπείες τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Οἱ μέθοδοι αὐτές, προκειμένου νὰ γίνουν εὐρύτερα ἀποδεκτές, προσαρμόζονται στά δεδομένα τῆς Δύσης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς, ἀποκρύπτοντας συνήθως τὸ θρησκευτικό τους ὑπόβαθρο καὶ ἐμφανιζόμενες ὡς μέθοδοι παράλληλες ἢ ἀντίστοιχες μὲ αὐτές τῆς κλασικῆς ἱατρικῆς. Μιά τέτοια μέθοδος μὲ μεγάλη ἐξάπλωση στή χώρα μας τὰ τελευταῖα χρόνια εἶναι τὸ Ρέϊκι.

Οἱ ἀπαρχές τοῦ Ρέϊκι

Γιὰ τὴν ἀκρίβεια, τὸ Ρέϊκι δὲν εἶναι θεραπευτικὴ μέθοδος. Εἶναι θρησκεία. Ἀνήκει στὶς λεγόμενες «Ἰαπωνικὲς Θρησκείες ΚΙ». Οἱ πιὸ γνωστές ἀπὸ αὐτές τὶς «Θρησκείες ΚΙ» εἶναι τρεῖς: α) ἡ «Θρησκεία γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Κόσμου» (Johrei), β) ἡ θρησκεία

Mahikari καί γ) ή Ρέϊκι ή τό Ρέϊκι (Rei-ki). Οί άπαρχές του άνάγονται στά τέλη του 19ου αι. στην Ίαπωνία, όπου έζησε ό ίδρυτής του Mikao Usui (1865-1926). Αυτός, κατά μία άποψη, ήταν Χριστιανός, διευθυντής του Πανεπιστημίου Doshisha στό Jyoto, ό όποιος, μέ άφορμή έρώτημα των φοιτητών του σχετικά μέ τό «πώς θεράπευε ό Χριστός», ξεκίνησε μία έρευνα μέ σκοπό νά ανακαλύψει τή θεραπευτική μέθοδο του Ίησου. Αφού δέν βρήκε άπάντηση στις χριστιανικές πηγές, στράφηκε στόν Βουδισμό. Έπειτα ταξίδεψε στις Η.Π.Α., πήρε, ύποτίθεται, διδακτορικό στή θεολογία, έμαθε τή σανσκριτική, αλλά καί πάλι δέν ανακάλυψε τή μέθοδο πού αναζητούσε. Έτσι, έπέστρεψε στην Ίαπωνία καί έντάχθηκε σέ βουδιστικό μοναστήρι. Έκεϊ, μελετώντας έπισταμένα διάφορα κείμενα, ανακάλυψε συνταγή 2.500 έτών καί έπιχείρησε νά τήν έφαρμόσει στην πράξη ως έξης, κατά τήν περιγραφή της όπαδου του Hawayo Takata (1900-1980):

«Κάθησε στό βουνό Koriyama της Ίαπωνίας καί έκανε διαλογισμό γιά 3 έβδομάδες. Τήν τελευταία μέρα, είδε κάποιο φώς νά κατευθύνεται καταπάνω του καί νά του κτυπά τό τρίτο μάτι, τότε έχασε τίς αισθήσεις του γιά κάποιο χρόνο. Μετά είδε “έκατομμύρια φυσαλλίδες (μπουρμουλίθρες) του ούράνιου τόξου” καί τελικά τά σύμβολα του Reiki σάν σέ όθόνη· καθώς τά έβλεπε του δίνονταν οί πληροφορίες γιά τό πώς νά ενεργοποιηθεί ή θεραπευτική δραστηριότητα. Όταν κατέβηκε από τό βουνό γνώριζε πώς νά θεραπεύει σάν τόν Βούδα καί τόν Ίησου»! (Χρ. Τσιάκκα, *Έγκυκλοπαιδικό Λεξικό Θρησκευτών καί Αίρέσεων*, Κύπρος 2002, σ. 882).

Άς σημειωθεί ότι, οί έμπειρίες του Mikao Usui, όπως τό «φώς» καί οί «πληροφορίες» πού αυτό παρέχει, έχουν καταπληκτική όμοιότητα μέ άμπολλες έμπειρίες δαιμονικής πλάνης πού περιγράφονται άνα-

λυτικά στά άσκητικά κείμενα της Έκκλησίας μας. Τέτοια έμπειρία «φωτός» ή «φωτισμού» είχε καί ό ίδιος ό Βούδας (620-543 π.Χ.), όπως ισχυρίζονται οί όπαδοί του. Παρόμοιες έμπειρίες «φωτός» ή ψευδαισθήσεις ύγείας καί ευεξίας λένε, πώς έχουν καί κάποιοι πού έφαρμόζουν σήμερα τή μέθοδο Ρέϊκι. Η αντίληψη, ότι ύπάρχει ένα «τρίτο μάτι» στόν άνθρωπο, πού μπορεί νά «άνοίξει» μέ κάποιες μεθόδους ή τεχνικές, είναι κοινός τόπος όλων σχεδόν των όργανώσεων ή ατόμων πού κινούνται στόν χώρο της μαντείας, της μαγείας καί του άποκρυφισμού (στή χώρα μας έκδίδεται καί άποκρυφιστικό περιοδικό μέ τόν ίδιο τίτλο).

Η πορεία του Ρέϊκι μετά τή γέννησή του είναι παρόμοια μέ αυτή όλων των όργανώσεων πού ιδρύθηκαν άπ’ όσους πίστεψαν ότι «φωτίστηκαν» καί ανακάλυψαν τήν «αλήθεια». Ο Mikao Usui δίδαξε τή μέθοδό του σέ άλλους, απέκτησε όπαδούς καί «μαθητές» καί εκείνοι μέ τή σειρά τους τή μετέδωσαν όχι μόνο στην Ίαπωνία, αλλά καί σέ όλο τόν κόσμο.

Τό θρησκευτικό υπόβαθρο

Κοινό υπόβαθρο των «Θρησκευτών ΚΙ», στις όποιες άνήκει τό Ρέϊκι, είναι ή πίστη ότι τό ΚΙ είναι μία θεϊκή δύναμη, πού ρέει παντού. «ΚΙ σημαίνει τήν παγκόσμια ενέργεια ζωής, μέσω της όποίας ρέουν όλα εκείνα πού βρίσκονται στή ζωή». Αυτή ή ενέργεια είναι «Ίαματικό φώς», αλλά καί κάθε άνθρωπος είναι μία «παγκόσμια φλόγα». Η άπρόσωπη αυτή ενέργεια ταυτίζεται μέ τήν ίδια τή θεότητα: άλλος Θεός, συγκεκριμένος καί προσωπικός, δέν ύπάρχει, όπως δέχονται γενικά οί Ανατολικές θρησκείες.

Ο όρος «Ρέϊκι», ειδικότερα, είναι σύνθετος. «Ρέϊ» είναι τό «Σύμπαν» ή ή «Ανώτερη Πνευματική Συνείδηση» ή ή «Σοφία του Θεού». Καί «ΚΙ» είναι ή «Δύνα-

μη ζωής», πού ρέει όπου υπάρχει ζωή και αποτελεί την πρώτη πηγή της σκέψης, των συναισθημάτων και της πνευματικής ύπαρξης. Ρέϊκι, κατ' έπεκταση, σημαίνει την «πνευματικά καθοδηγούμενη συμπαντική δύναμη της ζωής». Πρόκειται για μία τεχνική χειρισμού της θείας ενέργειας ΚΙ για διάφορους σκοπούς και ειδικότερα για τη θεραπεία, μέσω της επίθεσης των χειρών: ή «θεραπεία» επέρχεται, όπως πιστεύεται, με την επίθεση των χειρών του «θεραπευτή» στον ασθενή. Ρέϊκι είναι μία έπιστήμη ενέργειας, μία εύκολη τεχνική επίθεσης των χειρών. Ρέϊκι είναι ή «έπιστήμη και τέχνη της ενεργοποίησης, διεύθυνσης και έφαρμογής της φυσικής ενέργειας του σύμπαντος». Αυτή ή ενέργεια ταυτίζεται με τό κινέζικο Chi, την ινδουϊστική πράνα, αλλά και με τό φώς του Χριστού! (Αντ. Αλεβιζοπούλου, *Αποκρυφισμός, Γκουρουϊσμός, «Νέα Εποχή»*, Αθήναι 1993, σ. 163).

Κοινή αντίληψη όλων σχεδόν των σύγχρονων αίρέσεων και παραθρησκευτικών ομάδων είναι ό ισχυρισμός, ότι μπορούν νά λύσουν όλα τά προβλήματα του ανθρώπου: τά προσωπικά, τά κοινωνικά και τά παγκόσμια! Πιστεύουν, ότι κατέχουν την «τέλεια συνταγή» για τη «σωτηρία» και τη «λύτρωση». Τό ίδιο ακριβώς ισχύει και για τό Ρέϊκι. Οί όπαδοί του ισχυρίζονται, ότι αποτελεί πρόσφορη λύση για τά πάντα. Δέν είναι μόνο μία θεραπευτική μέθοδος, αλλά ένα σύστημα σωτηρίας (αυτοσωτηρίας) και λύτρωσης, όπως ακριβώς συμβαίνει στίς θρησκείες. «Η πραγματική θεραπεία μας είναι ή πραγματική σύνδεσή μας με τό σύμπαν, με την πηγή μας» (ό.π., σ. 164). Τό Ρέϊκι συμβάλλει στην «αδιάφθορη μεταμόρφωση στους νεώτερους χρόνους». «Τοποθετούνται τά χέρια στό σώμα σου και αισθάνεσαι άπίστευτη ξεκούραση, χαλάρωση και δύναμη στό σώμα σου ... Αυτή ή συμπαντική

δύναμη ζωής και ενέργειας δέν πρέπει νά χαθεί ποτέ ... Γνωρίζεις τό συναίσθημα, ή ζωή σου νά είναι προσαρμοσμένη μέ την Όδό του Φωτός;». «Τό Ρέϊκι βοηθάει στό νά ελαττωθούν τά έξοδα για τη διατήρηση της υγείας και προσφέρεται σάν μέσο για τό σταμάτημα του πληθωρισμού ... ενεργοποιεί όλόκληρο τό σύστημα του οργανισμού μας άκίνδυνα και γρήγορα ... βοηθά νά μήν αισθάνεσθε άπροστάτευτοι, χαμένοι και αδύναμοι όταν έρχεσθε αντιμέτωποι με κάποια άρρώστια και με κρίσιμες καταστάσεις». Σέ «Έγχειρίδιο» της κίνησης άριθμούνται γύρω στίς 300 άρρώστιες, πού θεραπεύει τό Ρέϊκι, μεταξύ των οποίων τό AIDS και ό καρκίνος! (Αντ. Αλεβιζοπούλου, ό.π., σ. 163-164). Ωστόσο, ή κατάσταση γίνεται πολύ επικίνδυνη, αν κάποιος πάσχει από σοβαρή ασθένεια και ακολουθεί συγκεκριμένη θεραπευτική άγωγή, αλλά πείθεται νά την διακόψει προκειμένου νά θεραπευτεί με τίς μεθόδους του Ρέϊκι.

«Ένω τά φάρμακα θεραπεύουν μόνο τό φυσικό σώμα, τό Reiki θεραπεύει όλα τά σώματα - 4 τόν άριθμό - και προχωρεί πέραν των φαρμάκων» (Χρ. Τσιάκκα, ό.π., σ. 883). Πρόκειται για τη γνωστή αποκρυφιστική αντίληψη, ότι ό άνθρωπος έχει πολλά σώματα, συνήθως 4, ή και περισσότερα: α) τό φυσικό, β) τό άστρικό, γ) τό αιθερικό, δ) τό νοητικό ή πνευματικό ή ουράνιο σώμα κ.ά. Ό πόνος, ή δυστυχία και ή ασθένεια πιστεύεται, ότι προέρχονται από τη συσσώρευση «κάρμα» από προηγούμενες ζωές, δηλ. γίνεται άποδεκτή ή άντιχριστιανική αντίληψη των Ανατολικών θρησκειών για τη μετενσάρκωση.

Απόπειρες συμβιβασμού μέ τόν Χριστιανισμό

Όταν τό Ρέϊκι άρχισε νά μεταδίδεται στην Εύρώπη και στην Αμερική, έπρεπε νά γίνει κάποια προσαρμογή του στά δε-

δομένα τῆς, τυπικά τουλάχιστον, χριστιανικῆς Δύσης. Ἔτσι, ἀρχικά ὁ ἰδρυτής του Mikao Usui προβλήθηκε, ὡς δῆθεν Χριστιανός ἢ ὡς πρῶην Χριστιανός, ὡς ἐπιστήμονας, ἀκόμη καί ὡς θεολόγος. Ὅμως, σχετική ἔρευνα ἀπέδειξε, ὅτι κανένα στοιχεῖο δέν ὑπάρχει γιά ὁποιαδήποτε σχέση του μέ τόν Χριστιανισμό. Ἐπίσης, ἀπέδειξε ὅτι ποτέ δέν ἦταν στό Πανεπιστήμιο Doshisha, οὔτε ὡς διευθυντής, οὔτε ὡς καθηγητής, οὔτε κἄν ὡς φοιτητής, καί ὅτι δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά τήν ὑποτιθέμενη εἰσδοχή του στό Πανεπιστήμιο τοῦ Σικάγο (Χρ. Τσιάκκα, ὅ.π., σ. 883). Στό βιογραφικό του, πού εἶναι ἀναρτημένο στήν ἠλεκτρονική σελίδα Βικιπαίδεια, ἀπουσιάζει κάθε ἀναφορά σέ χριστιανική του ιδιότητα ἢ σέ κάποια ἀκαδημαϊκή του δραστηριότητα. Τό μόνο πού ἀναφέρεται, εἶναι ὅτι «μελετοῦσε ὁτιδήποτε ἔχει σχέση μέ τή μαγική τέχνη, τή μεταφυσική, τή χρήση τῆς ἐνέργειας, γι' αὐτό καί στράφηκε στή μελέτη τῆς βουδιστικῆς παράδοσης. Ταξίδεψε στήν Κίνα καί σέ πολλές χώρες τῆς Δύσης, ὥστε νά ἔλθει σέ ἐπαφή καί μέ ἄλλες μεταφυσικές παραδόσεις». Τό τελευταῖο ἀναγράφεται καί στήν ἐπιτύμβια στήλη, πού ὑπάρχει στόν τάφο του (https://el.wikipedia.org/wiki/Μικαο_Οουσούι).

Ἐπειτα οἱ ὁπαδοί του ἰσχυρίστηκαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς καί ὁ Βούδας θεράπευαν μέ τήν ἴδια ἀκριβῶς μέθοδο, ἡ ὁποία κάποτε χάθηκε ἢ ξεχάστηκε καί τήν ὁποία ἀνακάλυψε, δῆθεν, πάλι ὁ Mikao Usui μετά ἀπό πολλούς αἰῶνες.

Στήν ἴδια γραμμή καί μέ μιά πρωτοφανή παραποίηση καί διαστροφή τῶν ἱστορικῶν δεδομένων, διακινεῖται ἀπό ἐκπροσώπους τοῦ χώρου ἡ ἀντίληψη, ὅτι οἱ Τρεῖς Μάγοι πῆραν τόν Ἰησοῦ καί τήν οἰκογένειά του στήν Αἴγυπτο καί ἔπειτα στήν Ἰνδία, ὅπου ἔμειναν μέχρι τό 27 ἢ τό 30 μ.Χ. Στήν Ἱερουσαλήμ ὁ Ἰησοῦς ἐπέστρεψε, ἐνήλικας, ἔμπειρος, Βουδιστής καί θεραπευτής Ρεΐκι.

Ἐκπρόσωποι τοῦ χώρου ἰσχυρίζονται ἐπίσης, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐπέζησε μετά τή Σταύρωσή Του καί, μετά ἀπό 16 χρόνια, πῆγε πάλι στήν Ἰνδία, ὅπου ἔζησε μέχρι τά 120 χρόνια του ὡς «ἅγιος», ἐξασκώντας τή μέθοδο Ρεΐκι. Ἐκεῖ, στήν Ἰνδία, ὅπως ἰσχυρίζονται, βρίσκονται καί οἱ τάφοι τοῦ Ἰησοῦ, τῆς Μητέρας Του καί τῆς Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς. Τή μέθοδο Ρεΐκι δίδαξε, ὑποτίθεται, καί στους Μαθητές Του, ἀλλά αὐτή χάθηκε λόγω ... τῆς δράσεως τοῦ ἀποστόλου Παύλου!!! Διατηρήθηκε μόνο μεταξύ κάποιων ἔμπειρων Βουδιστῶν, οἱ ὁποῖοι τή χρησιμοποιοῦσαν, ἀλλά δέν τήν ἔκαναν δημόσια γνωστή. Τά μυστικά της μεταδίδονταν μόνο προφορικά ἀπό δάσκαλο σέ μαθητή, γιατί τά γραπτά κείμενα ἦταν ἀσαφῆ καί δυσνόητα. Ὅταν, λοιπόν, ὁ δάσκαλος ἔκρινε, ὅτι κανένας ἀπό τούς μαθητές του δέν ἦταν κατάλληλος νά διδαχθεῖ αὐτά τά μυστικά, τότε ἡ μέθοδος χανόταν καί μόνο μέ πνευματιστικό τρόπο μπορούσε πάλι νά ἀνακαλυφθεῖ (Χρ. Τσιάκκα, ὅ.π., σ. 883).

Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι οἱ ἀντιλήψεις αὐτές εἶναι βλάσφημες, ἐξωπραγματικές καί ἀνιστόρητες (δέν στηρίζονται σέ κανένα ἀπολύτως στοιχεῖο καί σέ κανένα ἱστορικό ἢ πραγματικό δεδομένο). Εἶναι προϊόντα νοσηρῆς ἀνθρώπινης φαντασίας καί ἀποτελέσματα μιᾶς ἀπεγνωσμένης προσπάθειας νά «ἐρμηνευθεῖ» λογικά τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ ἀπ' ὅσους ἀρνοῦνται τή θεότητά Του καί τή μοναδικότητα καί ἀποκλειστικότητα τοῦ προσώπου Του.

Ρεΐκι καί χριστιανική πίστη

Εἶναι φανερό, ὅτι ἡ θεραπευτική μέθοδος ἢ μᾶλλον ἡ θρησκεία Ρεΐκι εἰσάγει τόν χρήστη της σέ ἕναν ἄλλο χώρο, ξένο πρὸς τήν Ὁρθόδοξη Παράδοση καί πίστη καί ἀσυμβίβαστο μέ αὐτές, στόν χώρο τοῦ ἀποκρυφισμοῦ, τῶν Ἀνατολικῶν θρησκειῶν, τῶν δαιμονικῶν ἔργων καί τῶν δαιμονικῶν ἐπιδράσεων. Εἶναι ἀδύνατο κάποιος

πού εφαρμόζει τέτοιες τεχνικές νά μείνει ανεπηρέαστος από τούς κινδύνους αὐτοῦ τοῦ χώρου. Ἡ ἐξοικείωση γίνεται σταδιακά καί ἀνεπαίσθητα. Ὁ χρήστης πιστεύει στήν ἀρχή, ὅτι εφαρμόζει μία ἀκίνδυνη μέθοδο, πού μόνο καλό προσφέρει, ὅπως ὅταν παίρνουμε ἓνα φάρμακο γιά νά γίνουμε καλά ἢ ὅταν κάνουμε κάποιες ἀσκήσεις γυμναστικῆς γιά τήν εὐεξία τοῦ σώματός μας.

Σιγά - σιγά, ὅμως, μυεῖται στίς ἀντιχριστιανικές ἀντιλήψεις τοῦ χώρου, ὅτι ἄλλος Θεός δέν ὑπάρχει, ὅτι ἡ θεότητα εἶναι μία ἀπρόσωπη ἐνέργεια, μέρος τῆς ὁποίας εἴμαστε καί ἐμεῖς, ὅτι ὁ Χριστός δέν εἶναι ὁ μόνος «ἀληθινός Θεός ἡμῶν», ὁ μόνος Λυτρωτής καί Σωτήρας τοῦ κόσμου, ὅτι εἶναι ἓνας «φωτισμένος» ἄνθρωπος, ὅπως ὁ Βούδας καί πολλοί ἄλλοι «δάσκαλοι» τοῦ παρελθόντος, στό ἐπίπεδο τῶν ὁποίων μπορούμε νά φτάσουμε κι ἐμεῖς, ὅτι ἡ σωτηρία καί ἡ λύση τῶν προβλημάτων μας δέν ἔρχεται ἀπ' ἔξω, ἀλλά ἀπό μέσα μας, πηγάζει ἀπό ἐμᾶς τούς ἴδιους, ἀρκεῖ μέ κάποιες τεχνικές νά χειριζόμεθα τίς «ἀπεριόριστες δυνάμεις», πού ὑπάρχουν μέσα μας, καί τή ροή τῆς ἐνέργειας, πού ὑπάρχει γύρω μας, ὅτι «σωτήρες» καί «λυτρωτές» τοῦ ἑαυτοῦ μας εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι καί ὄχι ὁ Χριστός ἢ κάποιος ἄλλος, πού προσφέρει τή σωτηρία ἀπ' ἔξω κ.λπ. Ἔτσι ὁ χρήστης, χωρίς κἄν νά τό ἀντιληφθεῖ, καταντᾷ ἀρνητής τοῦ Χριστοῦ, χάνει τή χριστιανική του ιδιότητα καί πορεύεται «ὀπίσω θεῶν ἐτέρων» (Δευτ. 7,14). Μέ ἄλλα λόγια, πέφτει στήν παγίδα τοῦ «ἔσεσθε ὡς θεοί» (Γεν. 3,5), μέ τή ὁποία ὁ διάβολος ἐξώρισε τούς ἀνθρώπους ἀπό τόν Παράδεισο. «Ἔσεσθε ὡς θεοί» σημαίνει «σεῖς εἰστε οἱ θεοί», «δέν ὑπάρχει Θεός ἄλλος ἔξω ἀπό σᾶς»! Ὅμως, ὅπως οἱ Πρωτόπλαστοι, ὅποιος πέφτει σ' αὐτή τήν παγίδα, δέν γίνεται Θεός, ἀλλά ὄργανο καί ὑποχείριον τοῦ διαβόλου!

Στήν πορεία τοῦ κόσμου κάποιοι Χριστιανοί πίστεψαν, ὅτι ἡ ὠφέλεια, ὅπως στήν προκειμένη περίπτωση ἡ θεραπεία, ἀπ' ὅπου κι ἂν προέρχεται, εἶναι καλή καί ἀποδεκτή. Ἄν ὁ διάβολος προσφέρει κάτι καλό, δέν ὑπάρχει λόγος νά τό ἀρνηθοῦμε. Γι' αὐτό προσέφυγαν σέ τελετές λευκῆς μαγείας ἢ σέ παρόμοιες δαιμονικές τεχνικές γιά νά βροῦν λύση στά προβλήματά τους. Αὐτούς ἡ Ἐκκλησία τούς ἀντιμετώπισε περίπου ὅπως τούς ἀρνητές τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδή ἀκριβῶς δέν πείστηκαν στή μαρτυρία τῆς, ὅτι ὁ διάβολος δέν εἶναι φίλος μας, ἀλλά «ὁ ἐχθρός» (ὁ κατ' ἐξοχήν ἐχθρός, ὁ μεγαλύτερος ἐχθρός μας!), ὅτι εἶναι ἡ πηγή καί ὁ ἐφευρέτης κάθε κακοῦ καί ὁ «πατήρ» τοῦ ψεύδους (Ιω. 8,44). Κανένα καλό δέν προέρχεται ἀπ' αὐτόν. Τό ὑποτιθέμενο «καλό» εἶναι «δέλεαρ» (δόλωμα), γιά νά προκύψει κάποιο μεγαλύτερο κακό!

Ἀντίθετα, ὁ «θησαυρός τῶν ἀγαθῶν καί ζωῆς χορηγός» εἶναι μόνο ὁ Θεός. Ὅποιος παραμένει ἐνωμένος μαζί Του, εἰδικότερα μέ τόν Χριστό, ἔχει ζωή, καί ὅποιος παύει νά εἶναι ἐνωμένος, γίνεται πνευματικά νεκρός. Ὁ θάνατος καί ἡ ἀσθένεια δέν προέρχονται ἀπό τόν Θεό, ἀλλά εἶναι ἐπιπτώσεις τῆς ἀπουσίας Του. Εἰδικότερα, εἶναι μεταπτωτικά φαινόμενα, ἀποτελέσματα τῆς ἀνθρώπινης ἀμαρτίας καί τῆς ἀπάτης τοῦ διαβόλου. Ὁ Θεός μᾶς ἔδωσε σέ πρώτη φάση τήν ἐπιστήμη, τούς γιατρούς καί τά φάρμακα γιά νά τά ἀντιμετωπίζουμε (Σοφ. Σειρ. 38, 1-6), ὅμως αὐτά δέν ἀρκοῦν. Ἔτσι, ἦλθε ὁ Ἰδιος στή γῆ, γιά νά καταργήσῃ τόν θάνατο καί τά παρεπόμενά του, τίς ἀσθένειες. Ὡστόσο, ἡ τελική ἐξάλειψη τοῦ κακοῦ εἶναι ἐσχατολογικό γεγονός καί συμβαίνει στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅπου οἱ πιστοί καί φίλοι τοῦ Χριστοῦ κατοικοῦν «ἐνθα οὐκ ἔστι πόνος, οὐ λύπη, οὐ στεναγμός, ἀλλά ζωή ἀτελεύτητος»!

«ZEN MONASTHRIA» ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

του Κων/νου Παπαχριστοδούλου,
Προέδρου του ΔΣ της ΠΕΓ-Πτ. Θεολογίας

«Χτίζουμε την υποδομή που θα μπορεί να φιλοξενήσει και να διδάξει το Ζέν για το μέλλον. Και να διατηρηθεί αυτή η υποδομή, να είναι άρτια, αυτόνομη, ώστε να μπορεί να περάσει τις διδασκαλίες κατά τα ειωθότα, όπως και στην Ιαπωνία, εκεί όπου βρίσκονται ή ρίζα, το δέντρο και η αναφορά μας».

Έτσι περιγράφει σε συνέντευξή του στην «Καθημερινή», ο Κωνσταντίνος Σγουμπόπουλος, φερόμενος ως «ηγούμενος» του Ζέν μοναχισμού, επιχειρηματίας στα ναυτιλιακά και στο real estate, το πρώτο μοναστήρι Ζέν που ολοκληρώνεται στην Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή, αλλά και τον πρώτο αντίστοιχο ναό. Το μοναστήρι είναι σχεδόν έτοιμο στη Σέριφο, ενώ ο ναός κατασκευάζεται και αποπερατώνεται στον Κεραμεικό.¹

Με άφορη την παραπάνω είδηση, που κάποτε θα αποτελούσε αιτία πολλών συζητήσεων αλλά και αντιδράσεων, αποφασίσαμε στο παρόν άρθρο, να ασχοληθούμε με την παρουσίαση του «Ζέν μοναχισμού», σε αντιπαροβολή με τον Ορθόδοξο Μοναχισμό, που αποτελεί βασικό πυλώνα της Ορθόδοξης Εκκλησίας και σημείο αναφοράς για εμάς τους Έλληνες.

α. Ο Ζέν Βουδισμός και η κοσμοθεωρία του

Το Ζέν, με τις διάφορες εκφάνσεις του, αποτελεί ένα παρακλάδι του Βουδισμού. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ακόμα και Βουδιστική «αίρεση», αφού διαφοροποιείται σημαντικά από τον «ορθόδοξο» Βουδισμό.² Αποτελεί, κατά την άποψή μας, μία

ελιτίστικη έκδοχή του Βουδισμού, οι διδασκαλίες του οποίου διαμορφώθηκαν μέσα στους αιώνες στην Κίνα και την Ιαπωνία από τους λεγόμενους «Πατριάρχες του Ζέν». Ως προς την διδασκαλία, θεωρείται μία έκφραση του Βουδισμού περισσότερο βιωματική παρά θεωρητική.

Η Ζέν θρησκευτικότητα, όπως αναλύεται στο βασικό σύγγραμμα του Ιάπωνα καθηγητή Σουζούκι (1934), αφορά «την φιλοσοφία, τη θρησκεία και την ζωή των λαών της Άπω Ανατολής, ιδιαίτερα των Γιαπωνέζων».³

Σε κάθε περίπτωση, ο Ζέν Βουδισμός βασίζεται στην κοσμοθεωρία της λεγόμενης «άνατολικής» θρησκευτικότητας, ή όποια εδράζεται στην ολιστική θεώρηση του κόσμου και στις δοξασίες του κάρμα και της μετενσάρκωσης.

«Μία από τις βασικές μας αρχές είναι η στροφή προς τον εαυτό και η πορεία του έγω

νο δύο: η αίρεση Λίν και η αίρεση Κάο Ντόνγκ. Κοινό στοιχείο σε όλες τις σχολές είναι η υιοθέτηση της μελέτης των κειμένων. Θεωρούσαν ότι η διδασκαλία του Βούδα είχε γίνει αγνώριστη με τις θεωρητικολογίες των Σούτρα και χαρακτηρίζαν τις συνήθως έμπεριστατωμένες κοσμολογίες απλή «άνοησία», που απομακρύνει από τον βασικό στόχο, που είναι η «φώτιση». Σύμφωνα με το δόγμα τους, η φύση του Βούδα είναι προσιτή στον καθένα και μπορεί να την πραγματοποιήσει με το διαλογισμό και την αυτογνωσία. Έτσι οι πρώτοι δάσκαλοι του Ζέν δεν άφησαν σημειώσεις, γιατί αντιμετώπιζαν με σκεπτικισμό κάθε μορφή γραπτής παράδοσης. Στην Ιαπωνία εμφανίστηκε τον 12ο αιώνα ο Βουδισμός Τσάν με τη μορφή της αίρεσης Λίν γι και Ρινζάι και της αίρεσης Κάο Ντόνγκ ή Σότο». «Εγκυκλοπαίδεια των Θρησκειών» (τίτλος πρωτύπου: ENZYKLOPADIE DER RELIGIONEN-BOMPIANI), Ελληνική έκδοση ΑΛΚΥΩΝ, τόμ. 2, σελ. 148.

3. Ντ. Τ. Σουζούκι «ZEN ή Έσωτερικός Βουδισμός», μετάφραση Σοφίας Άτζακα, Αθήνα 1975, σελ. 51. Χαρακτηριστικό αυτού του βιβλίου είναι το γεγονός, ότι την γερμανική έκδοση (1939), προλογίζει ο Ψυχολόγος Κάρλ Γιούνγκ, ο οποίος εκθειάζει τον Σουζούκι εκφράζοντας την ευγνωμοσύνη του γιατί ο έν λόγω καθηγητής: «έφερε τη Ζέν πιο κοντά στην Δυτική κατανόηση».

1. <https://www.kathimerini.gr/society/562846516/to-proto-zen-monastiri-stin-ellada-einai-schedon-gegonos/>

2. «Οι πηγές της σχολής αυτής του Βουδισμού βρίσκονται στην Κίνα, όπου φέρει την επωνυμία Τσάν («διαλογισμός»), αντίστοιχη προς το γιαπωνέζικο Ζέν. Από τις πολλές σχολές του Τσάν διάρκεια είχαν μετά το 1000 μό-

πρὸς τὸ μηδέν, στὴν ἐξάλειψη τοῦ ἐγώ, κο-
ντολογίς».⁴

Ἡ συγκεκριμένη φράση τοῦ Κ. Σγουμπό-
πουλου ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἀρχή τοῦ Βου-
δισμού. Ὅλες οἱ τεχνικὲς τοῦ διαλογισμοῦ
καὶ τῆς γιόγκα ἔχουν ὡς μοναδικὸ σκοπὸ
τὴν «ἐξαφάνιση» τοῦ προσώπου καὶ κατὰ
συνέπεια τὴν πλήρη «ἀπορρόφηση» τοῦ
ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἀπρόσωπη «θεϊκὴ ὑπερ-
συνειδητότητα». Τὰ πάντα εἶναι «Θεός» καὶ
ἐσὺ εἶσαι ὁ «Θεός». Αὐτὴ ἡ βασικὴ ἀρχὴ πε-
ριγράφεται πολὺ χαρακτηριστικὰ ἀπὸ ἓναν
σύγχρονο «ἀπόστολο» τῆς Ζέν φιλοσοφίας,
τὸν Alan W. Watts: «Μὲ ἄλλα λόγια δηλαδή,
δὲν υἱοθετεῖ κανεὶς τὴν πρακτικὴ τοῦ Ζέν γιὰ
νὰ γίνεῖ Βούδας, ἀλλὰ ἐφαρμόζει τὴν πρακτι-
κὴ τοῦ Ζέν ἐπειδὴ ἐξ ἀρχῆς εἶναι Βούδας».⁵

Ὅπως γίνεται κατανοητό, οἱ θεμελιώ-
δεις ἀρχές τοῦ Ζέν Βουδισμού δὲν ἔχουν
καμία σχέση μὲ τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ
κάθε προσπάθεια νὰ συνδεθεῖ ἀπὸ κά-
ποιους ἢ Ὁρθόδοξη Πνευματικότητα μὲ
τὴν Βουδιστικὴ, εἶναι ἀτελέσφορη. Μάλι-
στα ὅπως διαβάζουμε στὸν πρόλογο πού
ἔγραψε στὸ βιβλίο «Ζέν» τοῦ Σουζούκι, ὁ
πολὺς Κὰρλ Γιούνγκ: «Ἄν ὁ Βουδισμὸς ἦταν
“Ἐκκλησία”, μὲ τὴν Δυτικὴ ἔννοια, ἡ κίνη-
ση τῆς Ζέν θὰ τῆς ἦταν ἓνα ἀφόρητο βά-
ρος. Ἡ αἰτία βρίσκεται στὴν ἐξαιρετικὰ ἀτο-
μικὴ μορφή τῶν μεθόδων τῆς, καθὼς καὶ
στὴν εἰκονοκλαστικὴ στάση πολλῶν διδα-
σκάλων».⁶

Σύμφωνα μὲ τὴν ὀλιστικὴ θεώρηση τοῦ
κόσμου, ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται
μία «σπίθα», μία «σταγόνα» ἀπὸ τὸν ὠκε-
ανὸ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ πὺν ὀνομά-
ζουν «Ἐαυτό». Ἡ στροφὴ πρὸς «τὰ ἔσω»,
τὸν Ἐαυτὸ δηλαδή, ἀποτελεῖ γιὰ τοὺς ὀπα-
δοὺς αὐτῆς τῆς κοσμοθεωρίας, τὴν ἐπαφὴ

τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό.⁷ Μάλιστα στὴ
Ζέν θρησκευτικὴ προχωροῦν ἀκόμη
παραπέρα: «Στὴ Ζέν δὲν ὑπάρχει ἓνας Θεὸς
σὰν αὐτὸν πὺν ἔχει συλλάβει ὁ Ἑβραϊκὸς καὶ
ὁ Χριστιανικὸς νοῦς. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ἡ Ζέν
δὲν εἶναι φιλοσοφία, οὔτε θρησκεία. Ἡ Ζέν
εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου».⁸

Σύμφωνα μὲ αὐτὴ τὴν θεώρηση ὁ
ἄνθρωπος δὲν περιορίζεται σὲ «θρησκευ-
τικὲς συμβατικότητες». Μπορεῖ νὰ λατρέ-
ψει ἢ νὰ προσκυνήσει, «ἓνα ρυάκι, ἓνα βρά-
χο ἢ μιὰ ἀνθισμένη καμέλια»! «Ἡ Ζέν ἔχει
γιὰ στόχο τῆς τὴν πειθάρχησιν τοῦ νοῦ μὲ
τὴ διείσδυση στὴν ἴδια τοῦ τῆ φύσιν, γιὰ νὰ
γίνει τελικὰ κύριος τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ. Ἀσκῶ
τῇ Ζέν σημαίνει ἀνοίγω τὸ ἐσωτερικὸ μά-
τι γιὰ νὰ διακρίνω τὸ λόγο τῆς ὑπαρξῆς».⁹

Στὸ Ζέν ἀπώτερος σκοπὸς εἶναι τὸ «σατό-
ρι – ἡ φώτιση». Ἡ ἐρμηνεία πὺν δίνεται γιὰ
τὸ σατόρι εἶναι ἀρετὰ ἀσαφής, ὅπως συμ-
βαίνει καὶ σὲ ὅλες τὶς ἀρχές τοῦ Ζέν, πὺν πε-
ριβάλλονται ἀπὸ πλῆθος αἰνιγματικῶν ἀπο-
φθεγμάτων: «Χωρὶς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σατόρι,
κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ εἰσδύσει στὴν ἀλήθεια
τῆς Ζέν. Σατόρι εἶναι ἡ ξαφνικὴ εἰσβολὴ μιᾶς
νέας ἀλήθειας μέσα στὴ συνείδηση».¹⁰

Ὅπως συμβαίνει σὲ ὅλες τὶς «ἀνατολι-
κοῦ» τύπου θρησκευτικὲς ὁμάδες, ὁ ἄνθρω-
πος βρίσκεται στὸ κέντρο. Μπορεῖ ὁ μαθη-
τευόμενος νὰ αἰσθάνεται ἀνίσχυρος, ἀδύ-
ναμος, χωρὶς αὐτοσυνειδησία. Ὅταν ὁμως
θεωρήσει, ὅτι κατέκτησε τὸ σατόρι πιστεύ-
ει ὅτι ἀπέκτησε τὴν ἀντίληψιν τῆς πραγμα-
τικότητας. Ὅτι ἀπὸ «σκλάβος» ἔγινε «ἀπό-
λυτος μονάρχης».¹¹

«Στὸ Ζέν δὲν ὑπάρχει ἡ ἔννοια τῆς ἁμαρ-
τίας», ἀναφέρει ὁ Σγουμπόπουλος στὴν
συνέντευξή του. «Δὲν ὑπάρχει ἡ ἔννοια τοῦ

4. Ἀπὸ τὴ συνέντευξιν τοῦ Κ. Σγουμπόπουλου στὴ
«Καθημερινή». Ὡς ἀνωτέρω.

5. Alan W. Watts, «Ὁ δρόμος τοῦ ZEN», Ἀπόδοση ἀπὸ
τὰ ἀγγλικά Μάριος Βερέττας, Ἐκδόσεις Ὠρόρα, Ἀθήνα
1988, σελ. 201.

6. Ντ. Τ. Σουζούκι «ZEN ἡ Ἐσωτερικὸς Βουδισμὸς», ὡς
ἀνωτέρω, σελ. 29, 30.

7. Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ καθηγητὴς Σουζούκι στὸ βι-
βλίο του γιὰ τὸ ZEN: «Μόνον οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, πὺν
δὲν καταλαβαίνουν τί σημαίνουν ὅλα αὐτά, ἀναζητοῦν τὴν
ἀλήθειαν ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους». Ὡς ἀνωτέρω, σελ. 75.

8. Ντ. Τ. Σουζούκι «ZEN», «ὡς ἀνωτέρω. Σελ. 54

9. Αὐτόθι. Σελ. 55, 56.

10. Αὐτόθι. Σελ. 128.

11. Αὐτόθι. Σελ. 126, 127.

καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ὑπάρχει ἡ ἔννοια τῆς ἠθικῆς τῶν συνεπειῶν τῆς πράξης σου· ὅχι κάτι πὺν προϋφίσταται καὶ τὸ ἀκολουθεῖς δογματικά»¹².

Ἡ συγκεκριμένη φράση ἀποκαλύπτει μία ἀκόμη βασικὴ ἀρχὴ τῆς «ἀνατολικῆς θρησκευτικότητος», τὴν πίστη στὸ «κάρμα». Κάθε πράξη στὴν παρούσα ζωὴ συσσωρεύει κάρμα, πὺν πρέπει νὰ τὸ «ξεπληρώσει» ὁ ἄνθρωπος σὲ μιὰ ἐπόμενη ζωὴ. Ἡ κυκλικὴ κίνηση (samsara) τῶν ἀλλεπάλληλων μετενσαρκώσεων, σκοπὸ ἔχει νὰ μηδενίσει τὸ κάρμα (ὥστε νὰ μὴν χρειάζεται πλέον ἄλλη μετενσάρκωση), μόνο τότε ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ φτάσει στὸν «φωτισμὸ» καὶ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὴν θεία οὐσία ἀπὸ τὴν ὁποία εἶχε ἐκπέσει. Οἱ τεχνικὲς πὺν προτείνονται (διαλογισμὸς, γιόγκα) ἔχουν ὡς ἀπώτερο σκοπὸ τὴν «ἀπελευθέρωση» ἀπὸ τὴν samasara.

Κατὰ συνέπεια, ἰδανικὴ στάση ζωῆς εἶναι ἡ ἀπραξία. Ἡ πλήρης ἀπομόνωση - καὶ αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὶς πολῶρες τεχνικὲς διαλογισμοῦ - ἡ ἐξαφάνιση τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων καὶ ἡ ὅσο τὸ δυνατὸν λιγότερη δράση. Σκοπὸς εἶναι νὰ ἀποφεύγονται οἱ «προσκολλήσεις» μὲ τὰ ἀνθρώπινα καὶ κάθε πράξη πὺν μπορεῖ νὰ συσσωρεύει κάρμα.

Σύμφωνα πάντα μὲ τὴν ἐπίμαχη συνέντευξη, παρουσιάζεται τὸ πρόγραμμα καὶ ἡ ζωὴ στὸ μοναστήρι, τὸ ὁποῖο πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ σύντομα, ἀφοῦ κατὰ τὸν Κ. Σγουμπόπουλο, στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν 10 μοναχοὶ Ζέν. Τὸ μοναστήρι ὅμως θὰ δέχεται καὶ ὁποιοιδήποτε θέλει νὰ μνηθεῖ στὸν συγκεκριμένο τρόπο ζωῆς.

Ἡ ἀνατολικὴ θρησκευτικὴ φαίνεται, πολλὰς φορές, ἐλκυστικὴ στὰ μάτια τοῦ Δυτικοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κουρασμένος ὅπως εἶναι ἀπὸ τὶς βιοτικὲς μέρι-

μνες καὶ τοὺς φρενήρεις ρυθμοὺς τῆς σύγχρονης ζωῆς, πιστεύει ὅτι οἱ πνευματικὲς ἀναζητήσεις τύπου Ζέν, θὰ μπορούσαν νὰ τὸν ἀναπαύσουν. Δὲν εἶναι μακριὰ ἡ δεκαετία τοῦ '70 ὅταν γνωστοὶ γκουρού εἶχαν φτάσει στὴ Δύση «πουλώνοντας» ἀνατολικὴ θρησκευτικὴ καὶ παγιδεύοντας χιλιάδες νέους ἀνθρώπους.

Ὅποιος ὅμως γνωρίσει τὴν ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδόξιας, οὐσιαστικὰ καὶ ὅχι ἐπιφανειακά, θὰ διαπιστώσει ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ θρησκευτικὰ μορφώματα δὲν ἔχουν νὰ προσφέρουν τίποτα στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο, παρὰ μόνο μιὰ «στροφὴ» πρὸς τὸν ἑαυτὸ του, πὺν μεγαλώνει τὸ ἐγὼ του.

Ὁ Ὁρθόδοξος χῶρος, ὁδηγεῖ σὲ ἀντίθετη κατεύθυνση ἀπὸ αὐτὴν τὴν μυστικιστικὴ, πολυδαίδαλη, μυθολογικὴ πνευματικότητα. Στὸν ἀντίποδα τῶν Ζέν ἢ ἄλλων βουδιστικῶν μοναστικῶν κοινοτήτων, βρίσκεται ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς, ὁ ὁποῖος διαφέρει θεμελιακὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς θρησκευτικὲς πρακτικὲς, ἐπεὶδὴ στηρίζεται στὴν Ὁρθόδοξη πίστη, πὺν δίνει ἄλλο περιεχόμενο στὶς ἔννοιες Θεός, ἄνθρωπος καὶ πνευματικὴ ἄσκηση.

β. Ὁ Ὁρθόδοξος μοναχισμὸς

Στὸν Ἑλληνικὸ χῶρο καὶ εὐρύτερα στὸν Ὁρθόδοξο κόσμον, ἀνέκαθεν τὰ Μοναστήρια καὶ ὁ Μοναχισμὸς, ἀποτελοῦσαν μιὰ σημαντικὴ παρακαταθήκη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ὑπάρχουν διάφορες ἱστορικὲς καὶ θεωρητικὲς προσεγγίσεις γιὰ τὸ πότε καὶ ὑπὸ ποιὲς συνθῆκες ἀναπτύχθηκε ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς, μὲ τὶς ὁποῖες δὲν θὰ ἀσχοληθοῦμε στὸ ἄρθρο μας. Σκοπὸς μας εἶναι νὰ παρουσιάσουμε τὶς βασικὲς ἀρχὲς πὺν τὸν διέπουν καὶ τὴν θεολογία τοῦ «ἀναχωρητισμοῦ», ἡ ὁποία βρίσκεται σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τὶς ἀρχὲς καὶ τὴ βάση τοῦ βουδιστικοῦ μοναχισμοῦ.

Πολλὰς φορές, ἀκόμη καὶ ἀπὸ θεολόγους, δημιουργεῖται σύγχυση στὴν προ-

12. Αὐτὴ ἡ θεωρία περὶ καλοῦ καὶ κακοῦ, μαζί μὲ τὴν περὶ Θεοῦ καὶ κόσμου θεωρία καὶ τὴν μετενσάρκωση, ἀποτελοῦν βασικὲς διδασκαλίες καὶ τῆς «Νέας Ἐποχῆς».

σέγγιση τοῦ φαινομένου. Χωρίς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψη τὸ θεολογικὸ ὑπόβαθρο τῶν δύο ἐκφάνσεων τοῦ μοναχισμοῦ (Ὁρθόδοξου καὶ Βουδιστικοῦ), κάποιοι σχεδὸν ταυτίζουν τὸν διαλογισμό μὲ τὴν προσευχή καὶ τὸν Ὁρθόδοξο Ἠσυχασμὸ μὲ τὸν «ἀνατολικὸν» τύπου μοναχισμό. Ἐφτάσαν μάλιστα νὰ συγκρίνουν τὸ Ἅγιο Ὅρος μὲ τὰ... Ἱμαλάια, χωρὶς ὥστόσο νὰ μποροῦν νὰ δώσουν πειστικὲς ἀπαντήσεις. Ἄν περιέπεσαν σὲ σύγχυση γι' αὐτὸ τὸ θέμα οἱ Θεολόγοι, μπορεῖ νὰ σκεφτεῖ κάποιος πόσο δύσκολο εἶναι νὰ διακρίνουν τὶς διαφορὲς οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι.

Οἱ διαφορὲς τῶν δύο παραδόσεων εἶναι θεμελιακὲς καὶ ἔχουν σχέση τόσο μὲ τὴν ἀντίληψη περὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ὅσο καὶ μὲ τὴν μέθοδο τῆς ἄσκησης. Στὴ Δύση, πολλὲς φορὲς συγχέεται ὁ Ὁρθόδοξος Ἠσυχασμὸς μὲ τὴν ἄσκηση στὶς Ἀνατολικὲς θρησκείες. Αὐτὸ συμβαίνει γιατί δίνεται ἔμφαση στὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν δύο παραδόσεων. Οἱ Δυτικοί, ὅπως γράφει ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος τοῦ Ἑσσεξ: «νόμιζαν λανθασμένα πὼς πρόκειται γιὰ ἀναζήτηση μιᾶς μηχανικῆς μεθόδου πὺν ὁδηγεῖ στὴ θεία θεωρία».¹³

Στὸν χριστιανισμό ὁ Θεὸς εἶναι προσωπικὸς καὶ ὄχι ἀφηρημένη ἔννοια. Ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ εἰκόνα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ὁ ὅποιος εἶναι κοινωνία προσώπων. Ἡ κτίσις καὶ κατ' ἐπέκταση ὁ ἄνθρωπος, ὡς δημιουργημα, δὲν μετέχει τῆς θείας οὐσίας. Ὑπάρχει ὄντολογικὴ ἄβυσσος μεταξὺ κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος, ὡς μοναδικὸ πρόσωπο, μπορεῖ ὅμως νὰ γίνῃ Θεὸς κατὰ χάρη, χωρὶς νὰ διαλυθεῖ καὶ νὰ ἐξαφανιστεῖ μέσα στὸν «ὠκεανὸ» τῆς ἀπρόσωπης συνειδητότητας τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν. Ὁ ἄνθρωπος, τέλος, στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία παίρνει τόση ἀξία, ὥστε μνημονεύεται μὲ τὸ ὄνομά του αἰωνίως.

13. Ἀγίου Σωφρονίου τοῦ Ἑσσεξ, «Ὁ Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης», ἔκδοση Ἱ.Μ. Τιμίου Προδρόμου, Ἑσσεξ Ἀγγλίας, 2020, σελ. 178.

Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τὶς παραπάνω προϋποθέσεις μπορούμε νὰ ἀντιληφθοῦμε πὼς «ὅταν γίνεται λόγος γιὰ τὴν πνευματικὴ διάσταση μεταξὺ τῶν δύο παραδόσεων (τοῦ χριστιανικοῦ ἡσυχασμοῦ καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀσκητισμοῦ), ὑπάρχει τέτοια ἀπόκλιση, ὅσο ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆ γῆ, τὸ κτιστὸ ἀπὸ τὸ ἄκτιστο».¹⁴

Ὁ Ὁρθόδοξος μοναχὸς «ἀναχωρεῖ» ἀπὸ τὸν κόσμον ἀλλὰ δὲν ἐγκαταλείπει τὴν εὐθύνη του γιὰ τὸν κόσμον. Ἡ ἀναχώρηση καὶ ὁ μοναχισμὸς ἀποτελοῦν ἓνα διαφορετικὸ δρόμο γιὰ τὴν προσέγγιση μὲ τὸ Θεό, ὁ ὅποιος εἶναι πολλὲς φορὲς δυσκολώτερος καὶ πιὸ ἐπίπονος ἀπὸ τὸν κοσμικόν. Οἱ μοναχοὶ «κηρύττουν ἓνα ἀπόλυτο ἰδανικὸ καὶ μὲ τὴν ζωὴ τους ἀποδεικνύουν πὼς εἶναι δυνατὴ ἡ βίωση αὐτοῦ τοῦ ἰδανικοῦ, πὺν ξεπερνάει τὴ ζωὴ αὐτὴ».¹⁵ Ὁ μοναχὸς, πὺν ζεῖ στὰ κοινοβιακὰ μοναστήρια, ἀσκεῖται στὴν ὑπομονή, τὴν ὑπακοή καὶ τὴν προσευχή. Ζεῖ ὡς μοναχὸς ἀλλὰ ὄχι μόνος. Οἱ προσευχὲς καὶ οἱ ἀκολουθίες τοῦ μοναστηριοῦ προϋποθέτουν τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ (ἰδιαίτερα στὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας) καὶ ἀνακεφαλαιώνουν ὅλη τὴν κτίσις.

Ὁ Ὁρθόδοξος μοναχὸς, ἀκόμη καὶ ὅταν προσεύχεται κατὰ μόνας, βρίσκεται σὲ προσωπικὴ σχέση μὲ τὸ Θεό. Ἡ χρῆσις τῆς εὐχῆς: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν» θεμελιώνεται στὸ χριστολογικὸ δόγμα. Χωρὶς αὐτὸ δὲν ὑπάρχει προσευχή. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας (καὶ ὄχι ὅποιοσδήποτε «φωτισμένος Δάσκαλος») εἶναι τὸ πρόσωπο στὸ ὅποιο ἐνώθηκε ἡ ἀνθρώπινη φύσις μὲ τὴν θεία (ἀτρέπτως, ἀχωρίστως, ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαίρετως), ὥστε νὰ δοθεῖ στὸν ἄνθρωπο ἡ δυνατότητα νὰ γίνῃ Θεὸς κατὰ χάρη. Ἄλλωστε οἱ Ὁρθόδοξοι χριστιανοὶ -

14. Ἀρχμ/τη Ζαχαρία (Ζαχάρου), «Ἠσυχασμὸς – Ἡ Δοξολογία Κάμινος τῆς Καρδιάς», ἔκδοση Ἱ. Μ. Τιμίου Προδρόμου Ἑσσεξ Ἀγγλίας 2022, σελ. 146.

15. π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου «Ἡ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΜΑΣ», ἔκδοση Π.Ε.Γ. Ἀθήνα Β' ἔκδοση 2023, σελ. 530.

ὅπως πολὺ εὐστοχα ἐπισημαίνει ὁ π. Αντώνιος Ἀλεβιζόπουλος - «ἀσιγήτως καὶ ἀπαύστως κηρύττουμε πὼς μόνο ὁ Χριστὸς καὶ μόνο τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ εἶναι πηγὴ τῆς σωτηρίας».¹⁶

Ὁ μοναχὸς ἀλλὰ καὶ κάθε προσευχόμενος, δὲν χρησιμοποιοῖ τὴν εὐχή ὡς «μάντρα». Ἡ προσευχή δὲν εἶναι «τεχνική» ὅπως ὁ διαλογισμὸς, ἀλλὰ τὸ μέσον μὲ τὸ ὁποῖο διαλέγεται ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ Θεό, πρόσωπο πρὸς πρόσωπο. Ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος τοῦ Ἑσσεξ, μάλιστα, μᾶς λέει ὅτι: «ἡ προσευχή στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ σιγά-σιγά μᾶς ἐνώνει μαζί Του».¹⁷ Ἡ πρόοδος ὁμως γιὰ τὴν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν αἴσθηση τῆς ἁμαρτωλότητάς μας. Ὅπως τονίζει πάλι ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος: «Ἡ ὁμόφωνη μαρτυρία τῶν Πατέρων ἀνὰ τοὺς αἰῶνες γιὰ τὸ χριστιανικὸ ἀσκητισμὸ ἐπιμένει στὸ σπουδαιότατο αὐτὸ σημεῖο τῆς ἀναγνώρισεως τοῦ ἐαυτοῦ μας σὰν ἁμαρτωλοῦ. Χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀναγνώριση δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια στὴν προσευχή μας».¹⁸

Ἡ ἔννοια τῆς ἁμαρτωλότητος δὲν ὑπάρχει στὴν ἀνατολικὴ θρησκευτικότητα. Ὅπως εἶδαμε παραπάνω, ὁ Κ. Σγουμπόπουλος τὸ τονίζει ἰδιαίτερα στὴν συνέντευξή του: «Στὸ Ζὲν δὲν ὑπάρχει ἡ ἔννοια τῆς ἁμαρτίας». Ὅταν μάλιστα ὁ ὁπαδὸς τοῦ Ζὲν πιστέψει ὅτι «εἶναι ἤδη Βούδας», τότε δὲν ὑπάρχει οὔτε ἡ ἔννοια τῆς ταπείνωσης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ βασικὴ προϋπόθεση γιὰ ἕναν Ὁρθόδοξο πὺν θέλει νὰ κερδίσει τὴν «Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν»: «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν».¹⁹

γ. Ὁ Ὑσυχασμὸς καὶ ἡ Ζὲν ἀσκητικὴ

Ὁ ἅγιος Σωφρόνιος, ἔχοντας ὁ ἴδιος περάσει, στὴν πρώτη του νεότητα, μέσα ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τοῦ ὑπερβατικοῦ διαλογισμοῦ, ἀποτελεῖ σήμερα γιὰ μᾶς ἕναν μοναδικὸ ὁδηγὸ σ' αὐτὴ τὴν «ἀντιπαράθεση». Στὸ ἐμβληματικὸ του βιβλίον μὲ τίτλο: «Ὁ Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης» παραθέτει τὴν ἐμπειρία του καὶ ξεκαθαρίζει μὲ ἀπόλυτο τρόπο ὅτι: «αὐτὴ ἡ ἀπρόσωπη ἀσκητικὴ (τῆς γιόγκα ἢ τοῦ Ζὲν) ὁδήγησε πολλοὺς νὰ νομίσουν ὅτι ἡ Θεία ἀρχὴ βρίσκεται στὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν τάση του γιὰ αὐτό-θέωση, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ τὴν αἰτία τῆς μεγάλης Πτώσεως».²⁰

Αποτελεῖ παγίδα γιὰ τοὺς χριστιανοὺς ἡ θέση πὺν ὁ «ἡγούμενος» τοῦ Ζὲν ἐξέφρασε στὴν συνέντευξή του: «Ἄν κάποιος θελήσει νὰ γίνῃ μοναχὸς ἢ ἀσκούμενος, ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι νὰ εἶναι ἐξοικειωμένος μὲ τὴ Ζὲν διδασκαλία καὶ σίγουρα δὲν ἔχει σημασία ἂν εἶναι ἄθεος, χριστιανός, μουσουλμᾶνος ἢ Ἑβραῖος». Μὲ βάση ὅσα ἀναφέραμε γιὰ τὶς θεμελιακὲς διαφορὲς πὺν ὑπάρχουν μεταξὺ Ζὲν καὶ Ὁρθόδοξου Μοναχισμοῦ, καταλήγουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁποιαδήποτε σχέση ἑνὸς χριστιανοῦ μὲ τὴ Ζὲν θρησκευτικότητα, εἶναι ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ π. Αντώνιος, ἐπισημαίνοντας τὸν κίνδυνο, τονίζει ὅτι: «Στὴν Ἀνατολή τῶν γκουροῦ ἡ ἔννοια τοῦ δόγματος δὲν ὑπάρχει. Βασιλεύει ἕνας ἀπέραντος συγκρητισμὸς. Γίνονται ἐξίσου ἀποδεκτὰ καὶ εὐπρόσδεκτα ὅλα τὰ στοιχεῖα τῶν διαφόρων ἐμπειριῶν καὶ θρησκευτιῶν, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ ἀντιφατικά. Αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἐπικίνδυνο σημεῖο. Γιατὶ γιὰ ὅσους εὐρίσκονται ἐξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ἐμμονὴ στὰ δόγματα θεωρεῖται φανατισμὸς. Γιὰ μᾶς ὁμως τοὺς ὀρθόδοξους αὐτὸς εἶναι ὁρος ζωῆς καὶ ὑπαρξῆς».²¹

16. π. Αντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, «Διαλογισμὸς ἢ Προσευχὴ; Ὁρθόδοξη θεώρηση», ἔκδοση Π.Ε.Γ., Ἀθήνα 1994, Β' ἔκδοση 1997, σελ. 48.

17. Αγίου Σωφρονίου τοῦ Ἑσσεξ, «Ὁ Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης», ἔκδοση Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου, Ἑσσεξ Ἀγγλίας 2020, σελ. 76.

18. Αὐτόθι.

19. Ματθ. 5, 3. Στὸν πρῶτο μακαρισμὸ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος τονίζει πὼς μὲ τὴν φράση «πτωχοὶ τῷ πνεύματι» ἐννοοῦνται ἐκεῖνοι πὺν ἔχουν ταπεινοφροσύνη.

20. Αγίου Σωφρονίου τοῦ Ἑσσεξ, «Ὁ Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης», ὡς ἀνωτέρω, σελ. 178.

21. π. Αντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, «Διαλογισμὸς ἢ Προσευχὴ; Ὁρθόδοξη θεώρηση», ὡς ἀνωτέρω, σελ. 47.

Όπως διαβάζουμε στην επίμαχη συνέντευξη: «Τὰ πάντα στὴ σιωπῇ. Ἐτσι εἶναι δομημένος ὁ τρόπος ζωῆς στὸ Ζέν μοναστήρι, ὥστε θεὸς δὲν θεὸς νὰ ἐπανέλθεις στὸ τώρα». Πρόκειται γιὰ τὴν ἄσκηση «Ζάζεν» ποὺ σημαίνει: «κάθομαι ἡρεμος σταυροπόδι καὶ σὲ βαθειὰ περισυλλογῇ».²² Τὸ Ζάζεν μαζί μὲ τὸ Κο-άν²³ χρησιμοποιοῦνται γιὰ νὰ ἀνοίξουν τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἀλήθεια τῆς Ζέν. Ὁ μοναχὸς ποὺ ἀσκεῖ τὸ ζάζεν λαμβάνει ἓνα κό-άν τοῦ τύπου: «Ὅταν ὁ νοῦς σου δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὴ διττότητα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ποιό εἶναι τὸ ἀρχικὸ πρόσωπο σου πρὶν γεννηθεῖς; Δεῖξε μου αὐτὸ τὸ “πρόσωπο”. Καὶ μπαίνεις στὸ μυστήριό τῆς Ζέν. Ποιὸς ἦσουν πρὶν γεννηθεῖ ὁ Ἀβραάμ; Ὅταν ἔχεις μιὰ προσωπική, οἰκεία συνάντηση μὲ αὐτὸ τὸ πρόσωπο, θὰ ξέρεις καλύτερα ποιὸς εἶσαι ἐσὺ καὶ ποιὸς εἶναι ὁ Θεός. Ἐδῶ ὁ μοναχὸς παίρνει τὴν ἐντολὴ νὰ σφίξει τὸ χέρι αὐτοῦ τοῦ ἀρχικοῦ ἀνθρώπου ἢ, ἂν τὸ θέσουμε μεταφυσικά, νὰ σφίξει τὸ χέρι τοῦ δικοῦ του ἐνδόμυχου ἑαυτοῦ».²⁴

Απὸ τὰ παραπάνω κείμενα γίνεται σαφές, ὅτι ἡ «ἀλήθεια» τῆς Ζέν ἀσκητικῆς εἶναι ἡ ἀνακάλυψη τοῦ «ἑαυτοῦ» μέσα μας ποὺ ταυτίζεται μὲ τὸ Θεό. Πρόκειται γιὰ μία θέση ποὺ βρίσκεται σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τὸ ἰδεῶδες τοῦ Ὁρθόδοξου Ἡσυχασμοῦ. Ὁ Ἡσυχασμὸς εἶναι ἀσκητικὴ παράδοση ποὺ ἀναφέρεται στὸν προσωπικὸ καὶ ζῶντα Θεὸ τῆς Ἀποκάλυψης. Ὅπως πολὺ ἐμφαντικὰ διατυπώνεται ἀπὸ τὸν π. Ζαχαρία τοῦ Ἑσσεξ, ὁ Ἡσυχασμὸς: «Συνίσταται στὸν ἀγῶνα νὰ σαρκωθεῖ ἡ ζῶσα πίστη στὴν ἐμπειρία τῆς ἐσωτερικῆς καμίνου, ἡ ὁποία

φλέγει τὴν καρδιά ἐκείνου ποὺ ἐπικαλεῖται τὸ Ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ».²⁵

Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ Ὁρθόδοξου Ἡσυχασμοῦ εἶναι ἡ ἐπίτευξη τῆς καθαρότητος τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς μέσα ἀπὸ τὴν ἐντονὴ κατὰ Θεὸν ἄσκηση καὶ τοὺς ἀγῶνες κατὰ τῶν παθῶν. Ὁ μοναχὸς ἀπεκδύεται ἔτσι τὸν παλαιὸ ἀνθρώπο τῆς ἐμπάθειας καὶ τῶν παθῶν καὶ προχωρεῖ στὸν θεῖο φωτισμὸ καὶ τὴν θεωρία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἡσυχαστικὴ προσευχὴ εἶναι μέσο κοινωνίας μὲ τὸν ζῶντα καὶ προσωπικὸ Θεό. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, μὲ τὴν διδασκαλία του γιὰ τὴν διάκριση μεταξὺ τῆς Οὐσίας καὶ τῶν Ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, καθόρισε τὴν θέση τῆς Ἐκκλησίας ὅσον ἀφορᾷ στὴν σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Ἐτσι: «ἐνῶ ὁ Θεὸς παραμένει ἀπόλυτα ὑπερβατικὸς κατὰ τὴν οὐσία Του, δημιουργεῖ, συντηρεῖ, μεταμορφώνει καὶ ἀποκαλύπτεται μέσῳ τῶν Ἐνεργειῶν Του».²⁶

Στὸν Ὁρθόδοξο Ἡσυχασμὸ ἐισήχθη βοηθητικὰ συγκεκριμένη στάση τοῦ σώματος καὶ ἡ χρῆση τῆς ἀναπνοῆς, παράλληλα μὲ τὴν ἄσκηση τῆς νοερᾶς προσευχῆς. Αὐτὸ τὸ στοιχεῖο ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ σὲ κάποιους νὰ θεωρήσουν, ὅτι ἡ μέθοδος τῆς ἄσκησης στίς δύο παραδόσεις (τοῦ Ἡσυχασμοῦ καὶ τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν) εἶναι ταυτόσημη. Ὅπως τονίζει ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος: «ὁ ἀπολύτως ἐλεύθερος Θεὸς δὲν ὑπόκειται σὲ καμιά μηχανικὴ ἐπίδραση καὶ πολὺ περισσότερο σὲ ἐξαναγκασμό».²⁷ Καὶ ὅπως συμπληρώνει ὁ π. Ζαχαρίας (Ζαχάρου) γιὰ τὴν θέση καὶ χρῆση τοῦ σώματος: «στοὺς μὲν Ἡσυχαστὲς ὑπάρχουν μέθοδοι γιὰ νὰ κάνουν εὐχερέστερη τὴν κατάβαση τοῦ νοῦ στὴν καρδιά τους, στοὺς δὲ ἀνατολίτες γιὰ νὰ ἀπορροφηθεῖ ὁ νοῦς στὸν ἑαυτό τους».²⁸

22. Ντ. Τ. Σουζούκι «ZEN ἢ Ἑσωτερικὸς Βουδισμός», ὡς ἀνωτέρω, σελ. 132.

23. Αὐτόθι: «Κό-άν σημαίνει στὴν κυριολεξία “δημόσιο ἔγγραφο” ἢ “ἐπίσημο καταστατικόν”. Τώρα σημαίνει κάποιον ἀνέκδοτο ἐνὸς ἀρχαίου διδασκάλου ἢ κάποιον διάλογο ἀνάμεσα σ’ ἓναν διδάσκαλο καὶ μοναχὸν ἢ μιὰ δήλωση ἢ μιὰ ἐρώτηση τοῦ διδασκάλου». Σελ. 136

24. Αὐτόθι. Σελ. 139.

25. Αρχμ/τη Ζαχαρία (Ζαχάρου), «Ἡσυχασμὸς – Ἡ Δοσοβόλος Κάμιнос τῆς Καρδιάς», ὡς ἀνωτέρω, σελ. 146, 147.

26. Αὐτόθι. Σελ. 150.

27. Αὐτόθι. Σελ. 153.

28. Αὐτόθι. Σελ. 154.

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ¹

τοῦ Εὐάγγελου Τσουκάρα, Θεολόγου-Φιλολόγου
Καθηγητῆς Μ.Ε., ΓΕΛ Βάρδας, (Μsc Βυζαντινῆς Ἱστορίας)

Ὁ θρησκευτικός φανατισμός παρατηρεῖται στους πιστούς πολλῶν θρησκειῶν καί τούς σπρώχνει σέ σύγκρουση μέ τούς πιστούς μιᾶς αἵρεσης ἢ μιᾶς ἄλλης θρησκείας καί ἔχει πολλές μορφές: ἡ θρησκομανία ἢ θρησκοληψία (σχολαστική καί τυπική τήρηση θρησκευτικῶν ἐντολῶν ἀνάμεικτη μέ δεισιδαιμονικά καί ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά), ὁ πουριτανισμός (ὑπερβολική ἠθική αὐστηρότητα), ὁ συντηρητισμός (τυφλή προσκόλλησις στήν παράδοση καί ἀπόκρουσις κάθε προσαρμογῆς πρὸς τίς νέες συνθήκες), ὁ προσηλυτισμός (διάδοσις μιᾶς πίστεως μέ πιεστικά ἢ δόλια μέσα), ἡ μισαλλοδοξία (τό μῖσος ἐναντίον τῶν ἑτεροδόξων ἢ ἀλλοθρήσκων), ἡ θεοκρατία (διακυβέρνησις ἐνός κράτους μέ θρησκευτικούς νόμους) καί ὁ θρησκευτικός ἐπεκτατισμός (ἐπιδιώκει τήν ἐπικράτησιν μέ κάθε μέσον μιᾶς θρησκείας).

Ὁ Χριστιανισμός ὡς θρησκεία τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλευθερίας δέν μπορεῖ παρά νά ἀρνεῖται τό φανατισμό. Αὐτό φαίνεται στή ζωή καί τό ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πού χαρακτηρίστηκε ἀπό τήν ἀγάπην καί τό σεβα-

σμό στόν ἄνθρωπο. Τό ἴδιο καί στή συμπεριφορὰ τῶν Ἀποστόλων, ἐνῶ στά κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης δέν ἀναφέρεται πούθενά ἐντολή γιά χρῆσις βίας στή διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Στήν πορεία, βέβαια, τῆς ἱστορίας πρέπει νά διακρίνουμε ἀνάμεσα στήν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ καί στά λάθη μερικῶν χριστιανῶν (Σταυροφορίες, Ἱερὰ Ἐξέτασις), πού δέν ἀντιλήφθηκαν σωστά τό χριστιανικό μήνυμα τῆς ἐλευθερίας ἢ γιά ἀλλότριους πρὸς τήν πίστιν σκοπούς χρησιμοποίησαν βία στήν ἀντιπαράθεσίν τους νά ἐπιβάλουν τήν ἀποψή τους.

Ἡ θέση τοῦ χριστιανοῦ ἀπέναντι στους ἀλλοθρησκούς καί ἀλλόδοξους πρέπει νά χαρακτηρίζεται ἀπό σεβασμό καί ἀνοχή τῶν ιδεῶν τους, χωρίς νά προδίδει τίς δικές του ἀρχές καί πεποιθήσεις. Ἡ χριστιανική πίστις δέν ἔχει τίποτε νά φοβηθεῖ ἀπό τήν πιθανή ἀντιπαράθεσιν μέ τήν πίστιν καί τίς ιδέες τῶν ἄλλων, γιατί ὁ πιστός γνωρίζει ὅτι, κατέχει τήν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ καί ὅχι μιᾶ ὁποιαδήποτε ἀλήθειαν. Διαλέγεται καί σέβεται τά πρόσωπα πού πρεσβεύουν διαφορετικές πεποιθήσεις καί δέν φοβάται νά μαρτυρήσῃ γιά τήν ἀλήθειαν, ὅταν προκληθεῖ.

1. Αναδημοσίευσιν ἀπό τό περιοδικό «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ», τεύχος 585, σσ. 18-19

Ὅπως καταδείξαμε ἡ Ζὲν θρησκευτικότητα δέν ἔχει καμία σχέση μέ τήν Ὁρθόδοξον πίστιν ἐνῶ ὁ Ζὲν μοναχισμός θεμελιώνεται σέ διδασκαλίες ξένες πρὸς τήν Θεολογίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ὅποιαδήποτε ἀπόπειρα ταυτίσεως τοῦ Ζὲν μοναχισμοῦ μέ τὸν Ὁρθόδοξον εἶναι ἐπιδερμική καί ἀτελέσφορη. Ἀκούγεται σχεδὸν «ἐξωτικό» τὸ γεγονός ὅτι μοναχοὶ μιᾶς Βουδιστικῆς ομάδας πρόκειται νά ιδρύσουν μοναστήρι Ζὲν

σὲ ἓνα Ἑλληνικὸ νησί. Ζοῦμε σὲ ἓνα ἐλεύθερο κράτος ἀλλὰ βιώνουμε τήν λεγόμενη «Νέα Ἐποχὴ» στήν πράξιν. Πρὶν κάποιος παρασυρθεῖ ἀπὸ ἓνα τέτοιο «φροῦτο» τῆς Ἀνατολῆς καλὸ θὰ εἶναι νά ψάξῃ καί νά μελετήσῃ πρῶτα τὸν θησαυρὸ τῆς Ὁρθόδοξης παραδόσεως. Ἄν εἶναι καλοπροαίρετος σίγουρα θὰ βρεῖ ἐκεῖ τίς λύσεις στά βιωτικά του προβλήματα καί τό πραγματικὸ νόημα στή ζωὴ του.

Ο θρησκευτικός ζήλος και η αγωνιστικότητα μόνο όταν προέρχονται από καθαρή καρδιά και από γνήσια πίστη, μόνο τότε είναι αρετές. Τέτοια φωτεινή αγωνιστικότητα κι όχι τυφλό φανατισμό διέθεταν οί Απόστολοι, οί μάρτυρες τῆς πίστεως μας, οί πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Γιατί ἡ πίστη τους διαποτίζονταν ἀπό βαθιά ἀγάπη πρὸς τὸ συνάνθρωπό τους. Κι ὁ σημερινὸς χριστιανὸς μπορεῖ νὰ δείξει τὸ ζῆλο του μὲ τὴν ἀγιότητα τῆς ζωῆς του, μὲ τὰ ἔργα ἀγάπης καὶ μὲ τὴν ταπείνωσή του, κι ὄχι μὲ τὸν φανατισμό του.

Ὡς προϋπόθεση τῆς κοινωνικῆς διδασκαλίας του ὁ Μέγας Βασίλειος ἔχει τὸ ἀπαραβίαστο τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας. Γράφει σχετικὰ, πὼς ὁ Θεὸς «δὲν ἀγαπᾷ αὐτὸ πού γίνεται ἀναγκαστικά, ἀλλὰ αὐτὸ πού κατορθώνεται μὲ τὴν ἀρετή. Ἡ δὲ ἀρετὴ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν ἐλεύθερη προαίρεση καὶ ὄχι μὲ τὸν ἐξαναγκασμό».

Ὁ φανατισμὸς παραμορφώνει τὴν κρίση, συσκοτίζει τὸ μυαλό τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ὀδηγεῖ σὲ πράξεις βίας καὶ καταστροφῆς. Προκαλεῖ τὴ μισαλλοδοξία καὶ τὴν ἐμπάθεια, πού τυφλώνουν τὸν ἄνθρωπο, τοῦ ἀφαιροῦν τὴν αὐτοκριτική καὶ τὴν αὐτογνωσία του καὶ τὸν κάνουν ἀπάνθρωπο, σκληρό, ἐπιθετικό καὶ βίαιο.

Γιὰ τὴν ἀμβλυνση τοῦ φανατισμοῦ ἀναγκαῖα εἶναι ἡ γαλούχηση μὲ ἠθικὲς ἀξίες καὶ ἀνθρωπιστικὲς ἀρχές. Ἡ ἀνάπτυξη ἠθικῆς συνείδησης, ἡ αἴσθησις τῆς εὐθύνης καὶ τοῦ καθήκοντος, ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ ἡ πίστη στὴν ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας λυτρώνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν φανατισμὸ καὶ χαλυβδώνουν τὸ φιλελεύθερο καὶ ὑγιὲς πνεῦμα.

Σὲ ἓνα κόσμῳ βίας καὶ ποικιλῶνυμων συγκρούσεων, οἱ χριστιανοὶ καλοῦνται νὰ δώσουν σήμερα τὴ δική τους ἀπάντηση καὶ μαρτυρία. Μιὰ ἀπάντηση πιστὴ στό πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἰδιαίτερα στό σταυρικό ἦθος τῆς ἀγάπης, τῆς συγχώρησης καὶ τῆς ἀποδοχῆς/ὑποδοχῆς στό πρόσωπο τοῦ κάθε ἄλλου τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ.

Βιβλιογραφία

Διαμαντόπουλος Δημήτριος, Λεξικὸ βασικῶν ἐννοιῶν, ἐκδόσεις Πατάκη (1995)
Μαντζαρίδης Γεώργιος, ὁδοιπορικό θεολογικῆς ἀνθρωπολογίας, Ἰερά Μεγίστη Μονὴ Βατοπαιδίου (2005)
Νικολαΐδης Απόστολος, Φανατισμὸς, Θεολογική, ἠθική καὶ κοινωνιολογική προσέγγιση, ἐκδόσεις Γρηγόρη (2012)

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

Απὸ τὸ **Ραδιοφ. Σταθμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 89,5 FM**, μεταδίδεται ἡ ἐκπομπή:
«Ἀλλοτρίωση δόγματος - ἀλλοτρίωση ἡθους». Σάββατο, **14.00-14.30.**
Ἐπιμελεῖται καὶ παρουσιάζει ὁ Πρωτοπρ. π. Βασίλειος Γεωργόπουλος.

Απὸ τὸ **Ραδιοφ. Σταθμὸ τῆς Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας,**
91,2 FM, μεταδίδονται οἱ ἐκπομπές:

α) **«Ἀντιαιρετική Δράση», Σάββατο, 12.00-12.45.**

Ἐπιμελοῦνται καὶ παρουσιάζουν οἱ
Πρωτοπρ. π. Κυριακὸς Τσουρὸς καὶ Πρωτοπρ. π. Βασίλειος Γεωργόπουλος

β) **«Σεμινάριο Ὁρθοδόξου Πίστεως»,**
Σάββατο, Χειμερινή ὥρα 18.00-19.00, Θερινή ὥρα
16.00-17.00. (Ἀναμεταδίδονται ὁμιλίες).

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

Παγανιστική τελετή στο 54ο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ στο Νταβός¹

Πραγματοποιήθηκε στην πόλη Νταβός της Έλβετίας, από 15 έως 19 Ιανουαρίου 2024, το 54ο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, με 2.800 συμμετέχοντες. Στο φετινό φόρουμ, που είχε θέμα το «Rebuilding Trust», δηλαδή «Ξαναχτίζοντας την έμπιστοσύνη», φιλοξενήθηκαν αρχηγοί κυβερνήσεων από περισσότερες από 100 χώρες, καθώς και εκπρόσωποι μεγάλων διεθνών οργανισμών. Υψηλόβαθμα στελέχη βιομηχανίας, ειδησεογραφικά πρακτορεία και πολλοί άλλοι παρακολούθησαν τις εργασίες του συνεδρίου.

Έντονη παραφωνία στη διοργάνωση του συνεδρίου απέτελεσε μία σαμανιστική τελετή που έγινε στην έναρξη των εργασιών για... να σωθεί το περιβάλλον!!!

Δέν είναι ή πρώτη φορά που σέ επίσημη τελετή, υπό τό πρόσχημα «φολκλορικών εκδηλώσεων», έλαβε χώρα μία παγανιστική καί μαγική τελετουργία. Υπενθυμίζουμε τήν καθαρά παγανιστική καί σατανιστική τελετή, που έγινε στά εγκαίνια του ανοίγματος του μεγαλύτερου σιδηροδρομικού τούνελ στην Εύρώπη κάτω από τίς Άλπεις στην Έλβετία, παρουσία της Μέρκελ, του Ολάντ καί του Ρέντσι τό 2016².

Σύμφωνα μέ τόν π. Κυριακό Τσουρό, Γραμματέα της Συνοδικής Επιτροπής επί των Αιρέσεων της Ιερᾶς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, «ό “νεοπαγανισμός” έχει χαρακτηρηισθεῖ, επίσης, ως “μία προσπάθεια του μετανεωτερικού ανθρώπου νά ξεπεράσει τήν αθεΐα σ’ένα ιδεολογικό (δηλαδή επιφανειακό) επίπεδο, παραμένοντας πιστός στις βαθύτερες πνευματικές

της προϋποθέσεις” . Είναι πολύ χαρακτηριστικό αυτό που θεωρείται ως πιθανό από συγγραφέα του “χώρου”, ότι: “Ίσως ό Παγανισμός νά είναι ή μοναδική δυτική θρησκεία στην όποία ή πίστη δέν είναι άπαραίτητη” . Δέν είναι άσχετος μέ τό θέμα αυτό ό ισχυρισμός που διατυπώνει άλλος έκφραστής του “χώρου”, μιλώντας γενικώς για τίς θρησκείες, ότι οί αρχαίες θρησκείες “άποτελούν τίς μεγαλύτερες παρακαταθήκες δεισιδαιμονίας στην ανθρώπινη ιστορία” καί ότι ή έμμονή σ’ αυτές καί ή συνολική άποδοχή των ιδεών τους “δέν άποτελεῖ παρά πρόσκληση σέ πνευματικό παλιμπαιδισμό”»³.

Κατά συνέπεια, τέτοιου είδους τελετές καί επικλήσεις μή άγαθοποιών πνευμάτων, δέν μπορούν νά συμβάλουν στην επιζητούμενη λύση του οικολογικού προβλήματος. Ο θεοφιλέστατος Επίσκοπος Αμαθούντος π. Νικόλαος τονίζει σέ σχετική όμιλία του:

«Μελετώντας κανείς τήν Αγία Γραφή καί κυρίως τό βιβλίο της Γένεσης βλέπει, ότι ό Θεός έπλασε τόν κόσμο «καλώς λίαν».

Δυστυχώς όμως ή πτώση του ανθρώπου, ή άποστασία καί ή διακοπή της σχέσης του μέ τόν Θεό συμπάρεσυρε όλόκληρη τήν κτίση. Όταν ό άνθρωπος, ή κορωνίδα των δημιουργημάτων του Θεού, κατακερμάτισε τήν κατ’ εικόνα Θεού δημιουργία του καί ύποτάχθηκε στά πάθη καί τίς άδυναμίες του όδήγησε καί τήν κτίση στη φθορά καί τήν καταστροφή, ή όποία (κτίση) κατά τόν Άπ. Παύλο «συστενάζει καί συνωδίνει» μέ τόν άνθρωπο.

Η φύση όλόκληρη αγρίεψε καί επαναστάτησε ακόμη καί έναντίον του ανθρώπου.

Από τότε άρχισε ή διατάραξη της άρμονικής σχέσης ανθρώπου καί κτίσεως μέ αίτιο τόν άνθρωπο ό όποιος διατάραξε τή σχέ-

1. <https://www.pronews.gr/thriskeia/apisteyto-peristatiko-sto-ntavos-samanos-ekane-teleti-gia-to-perivallon-vinteo/>

2. http://xristianikanea.blogspot.com/2016/06/blog-post_74.html

3. Πρωτοπρ. Κυριακός Τσουρός, Δρ. Θ., Ο Νεοπαγανισμός της Νέας Εποχής, έκδ. Π.Ε.Γ, Αθήνα 2008, σσ. 36-37

ση του μέ τόν Πλάστη καί Δημιουργό του, τόν Θεό. Αλλά καί σήμερα ἡ ἀποστασία ἀπό τόν Θεό ἔχει καί τήν ἀνάλογη ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν κτίση καί τήν παράχρηση καί βιασμό της ἀπό τόν ἄνθρωπο πού κινεῖται καί συμπεριφέρεται μέ πλεονεξία καί ὑπερβολή χωρίς νά σέβεται καθόλου τήν κτίση. Ἡ καταδυναστευτική ἐξουσία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στήν κτίση, ἐκφράζει κατὰ τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας τό ἥθος τοῦ ἀνθρώπου. Ὑποστηρίζουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος χαρακτηρίζεται ὡς ἐνάρετος ἢ φαῦλος ἀπό τήν ἀντίστοιχη σχέση καί χρήση (εὐλογία ἢ παράλογη) τῶν πραγμάτων τῆς κτίσεως»⁴.

Φρονοῦμε ἰσχυρῶς, ὅτι οἱ παγανιστικές τελέτες, πού εἶναι ἄρνηση τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ καί ἡ συνακόλουθη ἀποδοχή τῆς εἰδωλολατρίας, δέν διαμορφώνουν στούς ἀνθρώπους τό ἀπαιτούμενο ἥθος καί φρόνημα, πού μπορεῖ νά ὁδηγήσει στή σωστή σχέση μέ τήν δημιουργία τοῦ Θεοῦ.

Μόνο μέσα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί μέ τόν τρόπο τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ἀποκτήσει καρδιά ἱκανή νά σώσει τήν κτίση ἀπό τήν καταστροφή. Καρδιά πού πλημυρίζει ἀπό εὐγνωμοσύνη καί εὐχαριστία πρὸς τόν Δημιουργό Θεό. Καρδιά ἐλεήμονα ἢ ὁποία, σύμφωνα μέ τήν ἀπάντηση πού δίνει ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος στόν 81ο λόγο του, ἔχει τά ἐξῆς χαρακτηριστικά:

«Καρδιά ἐλεήμων ἐστὶ καὶ σὺς
ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως,

4. <https://www.imlemesou.org/index.php/psifides-pisteos-2/community-culture/873-ekklisia-kai-perivallon>

ὑπὲρ ἀνθρώπων
καὶ τῶν ὀρνέων
καὶ τῶν ζώων
καὶ τῶν δαιμόνων
καὶ ὑπὲρ παντὸς κτίσματος.

Καὶ ἐκ τῆς μνήμης αὐτῶν καὶ τῆς θεωρίας
ρέουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ δάκρυα.

Καὶ ἐκ τῆς πολλῆς καὶ σφοδρᾶς ἐλεημο-
σύνης

καὶ συνεχούσης τὴν καρδίαν

καὶ ἐκ τῆς πολλῆς καρτερίας

σμικρύνεται ἡ καρδιά αὐτοῦ

καὶ οὐ δύναται βαστάσαι ἢ ἀκοῦσαι ἢ ἰδεῖν
βλάβην τινὰ ἢ λύπην μικράν

ἐν τῇ κτίσει γινομένην.

Διὰ τοῦτο

ὑπὲρ τῶν ἀλόγων

καὶ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας

καὶ ὑπὲρ τῶν βλαπτόντων αὐτῶν

ἐν πάσῃ ὥρᾳ εὐχὴν μετὰ δακρύων προ-
σφέρει

τοῦ φυλαχθῆναι αὐτοὺς καὶ ἰλασθῆναι
αὐτοὺς.

Ὅμοίως καὶ ὑπὲρ φύσεως τῶν ἐρπετῶν

ἐκ τῆς πολλῆς ἐλεημοσύνης

τῆς κινουμένης ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ

ἀμέτρως κατὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ Θεοῦ»⁵.

Μοναδική ἐλπίδα τοῦ κόσμου γιὰ σω-
τηρία ἀπὸ τὴν οἰκολογική, ἀλλὰ καὶ κάθε
εἶδους καταστροφή, εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστός, «ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς
εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν»⁶.

5. https://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/gerontikon/osios_isaak_syros_merciful_heart.htm

6. Πρὸς Ρωμαίους θ' /9, 5

Ἱστοσελίδα τῆς ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:

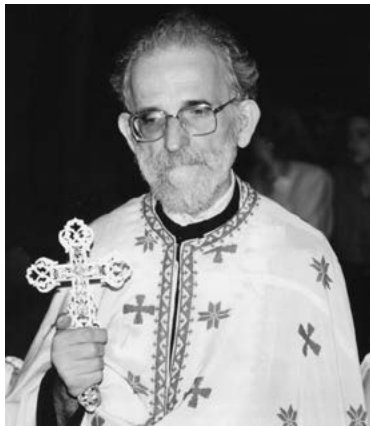
www.ecclesia.gr, e-mail: ierasynodos@ecclesia.gr

Ἱστοσελίδα τῆς ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ:

www.ecclesia.gr/greek/holysynod/commitees/heresies/HERESIES.HTM

e-mail: aireseis@gmail.com τηλ. 210 7272240-3, fax: 210 7272244

Ἱστοσελίδα τῆς Π. Ε. Γ.: www.ppu.gr τηλ. 210 6396665, fax: 210 6082219

**ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΙΣΤΟΥΜΕ
του π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου
και συνεργατών του**

1. «Η Ὁρθοδοξία μας».
2. «Η Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Πίστη-Λατρεία- Ζωή».
3. «The Orthodox Church. Its Faith, Worship and Life».
4. «Η ἀστρολογία στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας».
5. «Ποιμαντική ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας».
6. «Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων καὶ παραχριστιανικῶν ομάδων», (ἐκδ. Γ').
7. «Πεντηκοστιανοὶ καὶ Ὁρθοδοξία».
8. «Μετενσάρκωση ἢ Ἀνάσταση; Ὁρθόδοξη θεώρηση τοῦ Κακοῦ», (ἐκδ. Β').
9. «Ἀποκρυφισμός, Γκουρουϊσμός, «Νέα Ἐποχή», (ἐκδ. Γ').
10. «Διαλογισμὸς ἢ προσευχή; Ὁρθόδοξη θεώρηση».
11. «Η Λατρεία τῆς «Σκοπιᾶς», (τόμος Α').
12. «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά καὶ Ὁρθοδοξία», (τόμος Γ').
13. «Η χαμένη ἀθωότητα. Περιπλανήσεις σὲ δρόμους τοῦ Ἑωσφόρου».
14. «Νεοφανεῖς αἱρέσεις-Καταστροφικὲς Λατρεῖες στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας».
15. «Ἐγκληματικὸ δόγμα. Ἐμπειρίες πρώην σατανιστῶν».
16. «Ὁμάδες ἀσυμβίβαστες μὲ τὴν Ὁρθόδοξη πίστη», ἐκδ. Ζ' Πανορθόδοξου Συνδιασκέψεως (Ἀλίartos 20-26/9/1995).
17. «Ναζισμὸς μὲ ἄλλο πρόσωπο. Μεθοδεύσεις ὁλοκληρωτικῶν αἱρέσεων καὶ παραθρησκευτικῶν ομάδων».
18. «Ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων. Προβληματικὴ καὶ στρατηγική».
19. «Νεοσατανισμός. Ὁρθόδοξη θεώρηση καὶ ἀντιμετώπιση».
20. «Ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας. Πρακτικὸς ὁδηγὸς γιὰ τὴν οἰκογένεια».
21. «Τὸ Νόημα τῆς ζωῆς στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας».
22. «Καταστροφικὲς λατρεῖες στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἡ νομικὴ ἀντιμετώπισή τους».
23. «Αὐτογνωσία, αὐτοπραγμάτωση, σωτηρία».
24. «Ρωμαιοκαθολικισμός, Προτεσταντισμὸς καὶ Ὁρθοδοξία».

25. «Ἀφιέρωμα στὸν π. Αντώνιο Αλεβιζόπουλο» ἐκδ. Π.Ε.Γ.
26. Μοναχῆς Ἀντωνίας, «Νεοπεντηκοστιανοὶ στὴν Ἑλλάδα», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
27. Νικολάου Σταυριανίδη, «Θρησκευτικὴ Ἐλευθερία», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
28. Νικολάου Σταυριανίδη, «Θεοσοφία - «Νέα Ἐποχή», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
29. Κωνσταντίνου Γρηγοριάδη, «Σχεδιάσμα Ὁρθόδοξου Κατηχήσεως», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
30. Ἰωάννου Μηλιῶνη, «Ναὶ ἢ ΟΧΙ στὸ Χάρι Πότερ;», ἐκδ. Π.Ε.Γ. (ἐκδ. Δ').
31. Λεωνίδου Ἰ. Φιλιππίδου. «Ἡ Παγκόσμιος προσδοκία Θεανθρώπου Λυτρωτοῦ», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
32. Κωνσταντίνου Γρηγοριάδη, «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Ἑβδομάς», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
33. «Ὁ ἀποκρυφισμὸς στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας», (τεύχη 1-20 σὲ 5 τόμους), ἐκδ. Π.Ε.Γ.
34. «Σατανιστικὲς παγίδες» (σειρά Β'), ἐκδ. Π.Ε.Γ.
35. Κυριακοῦ Κυριαζόπουλου, «Σαηντολογία», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
36. Κωνσταντίνου Χολέβα, «Ποιοὶ καὶ γιατί ἀμφισβητοῦν τὴν Ἑλληνορθόδοξη παράδοση;», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
37. Ἄννας Μπουρδάκου, «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά. Ἀπὸ τό Α στοῦ Ω», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
38. π. Κυριακοῦ Τσουροῦ, «Ὁ Νεοπαγανισμὸς τῆς «Νέας Ἐποχῆς», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
39. Χρήστου Ταγαράκη, «Εἶναι ἡ γιόγκα σωματικὴ ἀσκήση-γυμναστική;», ἐκδ. Π.Ε.Γ.
40. Κωνσταντίνου Παπαχριστοδοῦλου, «Προφῆτες καὶ ψευδοπροφῆτες», ἐκδ. Π.Ε.Γ.

Βιβλία ἄλλων ἐκδόσεων τοῦ συνιστοῦμε

1. π. Κυριακοῦ Τσουροῦ, «Σύγχρονες αἱρέσεις καὶ «Νέα Ἐποχή». Ποιμαντικὴ προσέγγιση - Ὁρθόδοξη ὀριοθέτηση», ἐκδ. Ἑννοια.
2. π. Χρυσοστόμου Μαϊδῶνη, Ὁριοθέτηση πίστεως, Ἀρναία 2007.
3. πρωτ. Βασιλείου Γεωργοπούλου, «Ἡ αἵρεση τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά. Τί πρέπει νὰ γνωρίζουμε», ἐκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυθοῦντος.
4. «Ἡ Ὁμοιοπαθητικὴ ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Πίστη», ἐκδ. Π.Ε.Γ Βορείου Ἑλλάδος, (ἐξαντλήθηκε). Ὑπάρχει στὴν ἱστοσελίδα: www.orthodoxnet.gr/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=41
5. Μοναχοῦ Ἀρσενίου Βλιαγκόφτη, «Σύγχρονες Αἱρέσεις. Μία πραγματικὴ ἀπειλή», ἐκδ. Παρακαταθήκη (τηλ. 2310 222511).
6. Βουδιστικὲς αἱρέσεις στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας», ἐκδ. Παρακαταθήκη (τηλ. 2310 222511).

Τὰ βιβλία διατίθενται στὰ βιβλιοπωλεῖα. Ἄν δὲν τὰ βρίσκετε μπορεῖτε νὰ ἀπευθυνθεῖτε στὴν Π.Ε.Γ. τηλ. 210 6396665, προκειμένου νὰ σᾶς ἀποσταλοῦν ἐπὶ ἀντικαταβολῇ.

ΚΟΥΠΟΝΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Πρός ΠΕΓ
Μεσογείων 429
Άγία Παρασκευή, Τ.Κ. 153 43
Τηλ.: 210-63.96.665, FAX: 210-60.82.219

Παρακαλώ νά μου στείλετε τό/ά βιβλίο/α . . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

στήν παρακάτω διεύθυνση μου:

Επώνυμο: . . . . . Όνομα: . . . . .
Όδός & αριθμός: . . . . .
Ταχ. Κωδ. & Πόλη: . . . . . Τηλ.: . . . . .

Παρακαλώ όπως μου αποσταλούν επί αντικαταβολή.

Ό παραγγέλλων

. . . . .

Ό ΔΙΑΛΟΓΟΣ κυκλοφορεί καί αποστέλλεται ΔΩΡΕΑΝ.

ΚΟΥΠΟΝΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΜΑΣ*

Πρός ΠΕΓ
Μεσογείων 429
Άγία Παρασκευή, Τ.Κ. 153 43
Τηλ.: 210-63.96.665, FAX: 210-60.82.219

Παρακαλώ, μέ ενδιαφέρει νά μου αποστέλλετε τό περιοδικό «ΔΙΑΛΟΓΟΣ» στην παρακάτω διεύθυνση μου:

Επώνυμο: . . . . . Όνομα: . . . . .
Όδός & αριθμός: . . . . .
Ταχ. Κωδ. & Πόλη: . . . . . Τηλ.: . . . . .

* Συμπληρώνεται σέ περίπτωση αλλαγής διεύθυνσεως ή έγγραφης νέου παραλήπτου.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΓΟΝΕΩΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

Τ.Θ. 60120

153 10 ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο Γλυκίων Νερών
Αριθμός Αδείας 104

Κωδικός: 4981 ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ - ΑΡΙΘ. ΑΔΕΙΑΣ 528/95

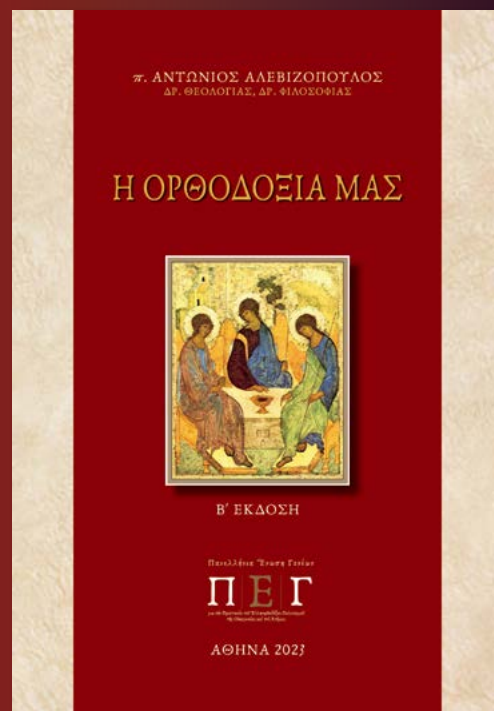
Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΜΑΣ

Μέ ιδιαίτερη συγκίνηση καί αίσθημα ευθύνης, προχωρήσαμε στην δεύτερη έκδοση του πολύτιμου αυτού βιβλίου, δίνοντάς του νέο σχήμα καί νέο εξώφυλλο. Παράλληλα, τό εμπλουτίσαμε μέ ένα χρηστικό αλφαβητικό Εϋρετήριο, ὥστε νά διευκολύνουμε τόν ἀναγνώστη στή μελέτη του.

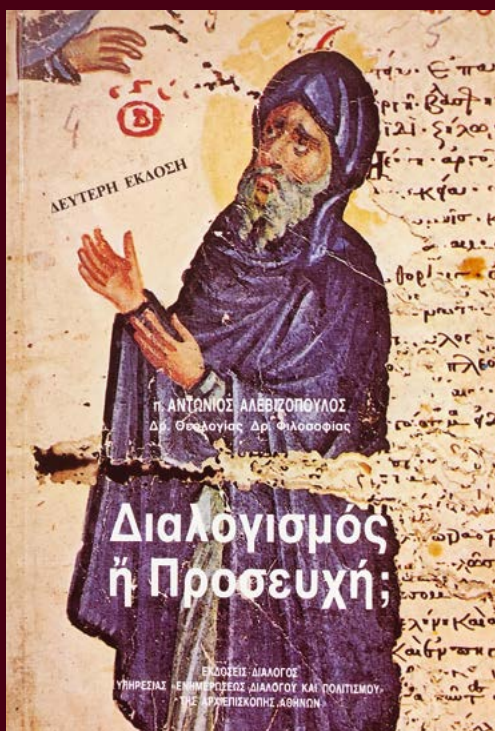
«Ἡ Ὁρθοδοξία μας» ἀποτελεῖ ἕνα μοναδικό ἐγχειρίδιο πού μᾶς εἰσάγει στόν ἀπέραντο πλοῦτο τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Δέν πρόκειται ἀπλά γιά ἕνα βιβλίο δογματικῆς. Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο παρουσιάζονται οἱ ἀλήθειες τῆς πίστεώς μας εἶναι ἰδιαίτερος. Ὁ συγγραφέας χρησιμοποιεῖ μέ χαρακτηριστική ἀνέση τήν Ἁγία Γραφή, τούς Πατέρες ἀλλά καί τήν ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅταν μελετᾶται κανεῖς τά κεφάλαια τοῦ βιβλίου, ἀντιλαμβάνεται ἐμμέσως πλήν σαφῶς, ὅτι παράλληλα μέ τήν ἐκθεση τῶν ὀρθοδόξων ἀληθειῶν, ὁ π. Ἀντώνιος ἀπαντᾷ στούς «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», στούς «Νέο-Πεντηκοστιανούς», στούς Ἰνδουῖστές κ.ο.κ.

Πιστεύουμε ὅτι καί ἡ παρούσα ἐκδοση θά ἀποτελέσει βασικό ἐγχειρίδιο πίστεως στά χέρια τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά καί κάθε ἀνθρώπου πού χρειάζεται ἕναν ἐγκυρο ὁδηγό γιά τήν πορεία του μέσα στόν σύγχρονο κόσμο.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΘΕΙΤΕ ΤΟ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ,
ἢ τήν Π.Ε.Γ., τηλ. 210 6396.665.

ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΣ Ἡ ΠΡΟΣΕΥΧΗ;

Στά ὑπαρξιακά κενά τῆς κοινωνίας μας ὑπάρχουν σήμερα πολλές «προσφορές». Μία ἀπό αὐτές εἶναι ὁ διαλογισμός, πού προβάλλεται σέ ποικίλες μορφές ἀπό διάφορες ὁμάδες ὡς «μοναδική λύση». Οἱ ὁμάδες αὐτές, κυρίως ἀσιατικῆς προέλευσης, γιά τήν προπαγάνδα τους στή Δύση, χρησιμοποιοῦν χριστιανικούς ὅρους καί συγχέουν τό διαλογισμό μέ τήν προσευχή, μέ ἀποτέλεσμα νά φέρουν σύγχυση σέ πολλούς.

Μέ τό βιβλίο αὐτό, ὁ π. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος, ἀποδεικνύει τή διαφορά ἀνάμεσα στήν προσευχή καί στό διαλογισμό καί ὀριοθετεῖ τήν προσευχή τῆς Ὁρθοδοξίας μέσα ἀπό τούς λόγους τῶν Ἁγίων Πατέρων καί τη ζωή τῆς Ἐκκλησίας.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΘΕΙΤΕ ΤΟ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ,
ἢ τήν Π.Ε.Γ., τηλ. 210 6396.665.